

Můj život mezi východem a západem

STANISLAV HECZKO

MOST LÁSKY

Celá řada bratří a sester v Pánu Ježíši Kristu mne povzbuzovala, abych sepsal několik vzpomínek ze svého života a soustředil se zejména na kontakty s věřícími lidmi na území bývalého Sovětského svazu, především na Podkarpatské Rusi. S bázní se ujímám tohoto úkolu a modlím se, aby toto mé svědectví vyvýšilo Pána Ježíše Krista, jehož jméno je nad každé jméno.

„Znáte přece štědrost našeho Pána Ježíše Krista: byl bohatý, ale pro nás se stal chudým, abyste vy jeho chudobou zbohatli.“ (2. Kor. 8, 9)

„Jsme přece Jeho dílo, v Kristu Ježíši stvořeni k tomu, abychom konali dobré skutky, které Bůh připravil, abychom v nich chodili.“ (Ef 2, 10)

Můj rodný kraj – Těšínsko

Těšínsko se nachází v severovýchodní části České republiky ve Slezsku, při polských a slovenských hranicích, na křižovatce čtyř jazyků a kultur: polské, české, slovenské a před druhou světovou válkou také německé. Osvětim, hitlerovský vyhlazovací koncentrační tábor, je vzdálen pouze 60 km a Krakow, bývalé hlavní město polského království, 140 km. A sto kilometrů vzdálené polské Wadowice jsou rodištěm prvního slovanského papeže Jana Pavla II.

Do konce první světové války tvořilo Těšínsko jeden celek v rámci tehdejší rakousko-uherské monarchie. V roce 1920 bylo rozděleno na dvě části – západní část připadla nově vzniklému Československu a východní část znovu obnovenému Polsku.

Těšínsko patří k oblastem, v nichž zapustila hluboké kořeny Lutherova reformace. Ani krutá protireformace v 17. a 18. století nemohla zničit setbu evangelia. K upevnění reformačních myšlenek přispěla v roce 1709 stavba Ježíšova chrámu v Cieszynie. Zde také stála kolébka evangelického faráře Jiřího Třanovského, současníka Jana Amose Komenského a autora známého kancionálu Cithara sanctorum.

Snad každý má svůj domov, který považuje za nejkrásnější na světě. Jsem vnitřně zajedno se spisovatelem Hůlkou-Laskovským, potomkem českých exulantů, který ačkoliv se nenarodil na Těšínsku, považoval ho za nejkrásnější kout světa. Je to malý kraj, avšak nenajdete zde snad město a vesnici, ve kterých by nebyl protestantský sbor.

Rodičovský dům

Moje matka se narodila v horách – pasekách v Bystřici, těšínské vesnici nedaleko polských hranic a v tomto kraji prožila celý život. Pocházela z devíti dětí, avšak čtyři z nich zemřely v útlém dětství. Maminčina rodina byla velmi chudá. – Spávalo se na slámě a pouze rodiče měli

jednu postel. A tak jako šestileté děvčátko musela jít maminka do služby k sedlákům, kde zůstala plných devatenáct let až do své svatby.

Já jsem se narodil v roce 1929 jako druhé dítě, avšak moje starší sestra ve svých dvou letech zemřela. Žili jsme sice na území té části Těšínska, která patřila k Československu, avšak prostředí, v němž jsem vyrůstal, bylo polské.

Můj otec byl dělníkem v Třineckých železárnách, ale v době světové hospodářské krize ztratil práci a ve svých třiceti sedmi letech zemřel. Mně byly v tu dobu necelé čtyři roky. Vzpomínám si, jak jsem na jeho pohřbu plakal, když ho vynášeli z místnosti, kde od své smrti do pohřebního dne ležel, a ptal jsem se, kam tatínka nesou.

Matka se poté podruhé provdala za vdovce Pavla Mrózka, který ve svém prvním manželství vychoval deset dětí a i ke mně byl dobrý a stejně jako svým dětem z prvního manželství mi umožnil vzdělání. Z druhého manželství mé matky se narodil můj mladší bratr Jan.

Matka mi často vyprávěla o svém životě, o nesnadném dětství, o těžkém životě obyčejné služky. Tím pomáhala budovat můj charakter a vztah k tvrdému životu a učila mě vážit si toho, co mám.

První doteky Boží milosti v mém životě

Když se dívám zpět na svůj život, s vděčností mohu vyznat, že si mne Pán od útlého věku připravoval a formoval. Vidím střípky z dětství, kterými mě k sobě přitahoval a volal. Situace a chvíle, v nichž jsem mohl poznávat Jeho lásku...

Přišly první Vánoce bez tatínka a blížil se Štědrý večer. Zdálo se, že kvůli naší chudobě nebudeme mít ani stromeček. A tak jsem plakal. Ale maminka mi řekla, že Pán Ježíš nechce, aby byly děti na Štědrý den smutné, a že stromeček určitě mít budeme. A tak se i stalo. Pán Ježíš tedy opravdu nechtěl, abych byl smutný.

Ve druhé třídě mi zemřel spolužák. Neopatrně si hrál se zbraní svého otce a zastřelil se. Celá třída šla na jeho pohřeb a zde při písni „Pojď k Spasiteli, pojď, ještě dnes“ moje dětská duše uslyšela první volání dobrého Pastýře.

Dědeček z maminciny strany byl písmák a po nocích opisoval krásným kaligrafickým písmem knihy vypůjčené od faráře. Často se modlil slovy: „Bože, buď milostiv mně hříšnému.“ Vzpomínám si na jednu svou návštěvu u dědečka a ještě dnes ho vidím, jak sedí za stolem a čte Bibli. Jeho manželka tiše připravuje večeři a do mé dětské duše se vlévá to zvláštní ovzduší ticha a požehnání.

A ještě jeden obraz mám na paměti. Obraz cesty široké a cesty úzké vedoucí k životu, který visel na stěně u mé tety a já jsem před ním dlouho stával.

Nějakou dobu jsem také zpíval v kostele na kůru u varhan. Z vyprávění vím, že jsem stával na kameni a „kázal“ dětem. Jednou jsem si prý vzal bílé prostěradlo, pohřbíval jsem krtka a přitom napodoboval chování evangelického faráře.

Doma jsme sice Bibli nečetli, ale v neděli odpoledne se předčítala postila. Měl jsem rád kancionál, znal jsem některé písně, a dokonce jsem se pokoušel nějakou novou píseň napsat.

Na podzim roku 1939 proběhla v místním evangelickém kostele poslední bohoslužba v polském jazyce. Po napadení Polska Německem bylo totiž Těšínsko, v tu dobu již součást Polska, přičleněno k Velkoněmecké říši. Kostel byl přeplněn lidmi. Zpívala se píseň „Bože veliký, plný chval, oslavujeme Tvou moc“, jejíž poslední sloka zněla: „Smiluj se, Pane, a požehnej svému stádcí. Zjev se ve své milosti, z které čerpáme potěšení. Ty jsi naše naděje, proto nedej, abychom zhylnuli.“ A Pán dal milost, že jsme nezhylnuli. Všichni zpívali z celého srdce a u východu stál farář a podával každému ruku. Poprvé v životě jsem podal ruku Božímu služebníku. Nemohl jsem tehdy domyslet, jak se bude utvářet má budoucnost, ale ozvěna této písně se do mého života nesčíslněkrát vracela a posilovala moji víru. To byl můj největší duchovní zážitek z dětství.

Válka, studia, sport

Bylo 1. září 1939. Začátek války. Slyšel jsem výstřely z děla a vzápětí nízko letící letadlo se zlověstně černými kříži na křídlech. Do školy se nešlo. Hrozilo pak stále nebezpečí, že budeme někam přesídleni, a proto jsme měli pod postelema připraveny batohy, ve kterých se ukrývaly nejnnutnější věci. Nevlastní švagr a nevlastní sestra byli v koncentračním táboře, ale jeho hrůzy přežili.

Němci chtěli celou oblast zgermanizovat, a proto zrušili všechny polské školy a my jsme začali chodit do německých. Tak jsem celou válku navštěvoval německou školu a dobrá znalost němčiny se mi později zúročila. Znalost jazyků mi umožňovala navázání kontaktů s věřícími na Západě a probuzení zájmu ve věci humanitární pomoci pro bratry a sestry na Východě. Ale to jsem poněkud předběhl události.

Po válce jsem chodil do školy v polském Cieszynie, protože hned v roce 1945 nebyly úřady v Československu schopné zorganizovat střední školy s polským vyučovacím jazykem. Proto celá řada z nás chodila denně přes hranice do Polska. Studoval jsem obchodní akademii a nějakou dobu jsem bydlel na internátě, kde jsem se naučil hrát šachy. Pod vlivem četby knihy „Ze švédské samoty do USA“ od švédského běžce Gundera Hägga, držitele snad všech světových rekordů na dlouhé trati, jsem začal trénovat běh. Jako venkovský chlapec jsem byl stále v pohybu a sousedé říkali, že jsem jako malý kluk nikdy nechodil, ale vždycky běhal. Po určitou dobu jsem byl dokonce nejlepším vytrvalostním běžcem v celém ostravském kraji. Rád jsem také četl. Mou

oblíbenou četbou byly „mayovky“, z nichž jsem snad všechny přečetl v originále. Knížky Karla Maye měly vliv i na naši zábavu. S kamarády jsme si vyrobili luky a soutěžili jsme mezi sebou.

Ale mé dětství a dospívání, to nebyla jen škola a zábava. Rodičům jsem musel pomáhat jak na poli, tak doma při úklidu. Protože byl náš byt malý, spával jsem na půdě, kde v zimě klesla teplota i pod bod mrazu. Každodenní samozřejmostí byla jednoduchá strava s velkým množstvím ovoce a zeleniny. Snažil jsem se také dbát na tělesný výcvik. Den začínal ráno vykoupáním v potoce, pak pokračoval cvičením na hrazdě a během na vlak. Když se dívám zpět, vidím i zde Boží milost a moudrost, protože jsem byl připravován, aniž bych to tušil, na náročnou službu kazatele a na budoucí cesty na Východ, které vyžadují dobrou fyzickou kondici.

Protože jsem byl pro sport velmi zapálen, rozhodl jsem se, že po maturitě půjdu studovat na Akademii tělesné výchovy do Warszawy. Po složení přijímacích zkoušek jsem byl na fakultu přijat. Psal se však rok 1949 a moci se rok předtím ujali komunisté. Ti vydali zákaz o studiu v zahraničí. A to bych jako československý občan ve Warszawě byl. Kamarádi mi radili, abych šel zatím do práce a pak že se prý uvidí. V nedalekém sportovním klubu pracoval jeden vlivný činitel, který pro mne možnost studovat v Polsku našel. „Rozmysli se,“ řekl, „a zítra mi řekni své definitivní rozhodnutí.“ Maminka mi radila, abych na studia nechodil, ale dala mi plnou svobodu. Vzal jsem kolo a jel jsem za tím mužem. Po cestě jsem však na rozcestí zaslechl hlas: *Nejezdi tam*. A tak jsem se vrátil domů. Kdykoli se nacházím na tomto místě, z hlubin duše děkuji Pánu, že mě na této křižovatce poslal tam, kam chtěl.

Moje matka sehrála při mých rozhodováních v životě často klíčovou roli. Jednou mi někdo poslal anonymní pozvání na silvestrovskou zábavu. Matka radila, abych tam nechodil, a do konce svého života budu Pánu Bohu děkovat za tuto dobrou radu a za to, že jsem ji poslechl. Kdoví, jak by se můj život vyvíjel dál.

Jednou jsem přinesl domů vítězný pohár a doufal jsem, že mě maminka pochválí a bude na mě hrdá. Přivítala mě však větou, která mě v prvním okamžiku rozčílila, ale působila blahodárně v budoucnosti: „Kdybys věděl, jaký kalich hořkosti musel vypít za tebe tvůj Pán, mluvil bys jinak.“ Co to znamená moudrá matka! Byla to prostá, nevzdělaná žena, která chodila do školy pouze čtyři roky. Kdykoli stojím u jejího hrobu, z hloubi duše za ni děkuji.

Zdaleka jsem však nebyl vždycky vzorným synem. Nebyl jsem „maminčin synáček“, který nikdy nezlobil, ale snažil jsem se zachovat příkázání o úctě k rodičům. A to přináší veliké požehnání.

Jak přišlo evangelium do našeho domu

Jednoho nedělního odpoledne nás navštívil maminčin bratr. Svědčil matce o lásce k Bohu a volal ji k pokání a obrácení. Matka se tehdy velmi rozčílila a rezolutně prohlásila, že ona to má

s Bohem v pořádku, že je pokřtěna a chodí do kostela. Strýc se neurazil, ale tiše odešel. Pak začal působit Duch Boží. Maminka si sedla ke stolu a začala psát svému bratrovi omluvný dopis. A brzo nato uvěřila v Pána Ježíše jako svého osobního Spasitele. Můj druhý otec uvěřil za několik let také, dal se pokřtít a umíral smířený s Bohem.

Matka se stala misionářkou v našem příbuzenstvu a pod vlivem jejího svědectví někteří uvěřili. Já jsem však dlouho vzdoroval, protože pouta se světem byla silná: úspěchy ve sportu, perspektiva studia na Akademii tělesné výchovy a oblíbenost mezi lidmi. Ale přišel i můj den.

Ve sboru v Horní Suché se konalo výroční shromáždění. Maminka na mě ze stodoly na půdu volala a ptala se, zda pojedu také. Ale já jsem odpověděl, že zůstanu doma. Pak jsem však puzen zvláštní silou vyskočil z postele a na poslední chvíli stihl vlak. Dopoledne byla Večeře Páně a mně bylo jasné, že nejsem hoden, abych přistoupil ke stolu Páně. Odpoledne jsem si sedl spolu s dalšími mladými lidmi do poslední lavice. Bratr Žwak, tehdejší kazatel, nás pozval všechny dopředu. Myslím, že jsem se tehdy červenal. A začalo shromáždění. Nepamatuji si na kázání, ale jedno jsem věděl: Jestliže se něco nestane, jsem dnes naposledy ve shromáždění. A nic se nestalo. Myslel jsem si totiž, že na mne něco spadne z nebe. Ovšem zpozoroval to můj bratranec Vilém Bocek a pozval mne do bytu své matky. Tam četl píseň z jednoho polského zpěvníku: „Když hřích tě k zemi tlačí a srdce bolestí sténá, běž se svou úzkostí k Spasiteli, On pokoj a štěstí ti dá.“ Po této písni jsem klekl na kolena a poprvé v životě jsem se ze srdce modlil. „Vypůjčil“ jsem si k tomu modlitbu od dědečka: „Bože, buď milostiv mně hříšnému.“ A tato modlitba mi otevřela nebe a já jsem věděl, že je mi odpuštěno. Prosil jsem maminku o odpuštění a strýc mne poprvé v životě oslovil „bratře“.

Moje obrácení bylo hluboké a jasné. Ještě několik dní předtím jsem trénoval družstvo a nyní nastala hluboká změna. Následující den jsem jel do práce. Byl jsem zaměstnán jako úředník v Národní bance Polska v polském Cieszynie. Ve vlaku před kamarády mne oslovila dívka ze sousedství: „Stanislave, je to pravda, že ses stal sektářem?“ To jsem nečekal, ale jasně jsem vyznal, že jsem předcházející den uvěřil v Ježíše Krista jako svého osobního Spasitele a že nejsem žádný sektář, a ona mi pomohla spálit mosty, abych nepodlehл pokušení vrátit se opět na širokou cestu. Také v zaměstnání jsem vydal svědectví. Jak je důležité hned po obrácení vyznat Pána před lidmi. (Řím 10, 10)

Povolání ke službě evangelia a teologické studium

Po svém obrácení jsem při každé příležitosti vychutnával obecenství Božího lidu. Velký vliv měl na mě evangelický farář Santarius, který nepůsobil na Hrádku, ale v jiném sboru na Těšínsku. Navštěvoval však často naše sbory a měl k nim pěkný vztah. Když se později tyto sbory připojovaly k Jednotě českobratrské, záleželo mu na tom, aby se vrátily do luterské evangelické

církve, a tak v ní posílily evangelikální hnutí. I pro mne byly jeho návštěvy povzbuzením a utvrzením, že sbor na Hrádku není sektou, jak jsem si dříve myslel. A právě služby luterského faráře mě osvobodily od těchto myšlenek. Farář Santarius měl evangelizační dar a kladl mladým bratřím na srdce, aby studovali teologii, a usiloval o to, aby farnosti obsazovali faráři obrácení a faráři evangelikálního zaměření. Mohu říci, že byl jedním z mých duchovních otců.

Již v té době jsem slyšel volání evangelia, ale nebyl jsem si jistý, zda je to od Boha, nebo si to pouze myslím já. Nechtěl jsem se mýlit, a proto jsem zjišťoval názor bratří, ale jednoznačně se nikdo nevyjádřil. S odstupem času vidím, že bratři, kteří mě varovali, abych nechodil na teologickou fakultu, měli v lecčems pravdu. Pak přišel památný večer. Moje matka mi začala vyprávět: „Když jsi měl rok a půl, byl jsi smrtelně nemocen. Modlila jsem se, jak jsem uměla, a slíbila jsem Bohu, že pokud se uzdravíš, dám tě studovat na evangelického faráře. Když tě nyní Pán volá, jdi.“

Nikdy předtím mi o tom nevyprávěla, ale nyní mně bylo všechno jasné. Dal jsem výpověď v Národní bance v Polsku a 31. října 1951, ve svých dvaceti dvou letech, jsem přijel do Bratislavy na ulici Konventnou 13 a začal studovat na Evangelické teologické fakultě. Tehdy jsem se setkal s bratrem Františkem Ciesarem, s kterým mne pojí přátelství až do těchto dnů.

V době začátků mého studia se projevovalo na Těšínsku velké napětí mezi Slezskou evangelickou církví a. v. a sbory Svazu rozhodných křesťanů, které se v březnu roku 1951 připojily k tehdejší Jednotě českobratrské, dnešní Církvi bratrské. Jelikož někteří z nás navštěvovali pravidelně sbory jiných denominací, než byla Evangelická luterská církev, vedení bratislavské fakulty nás postavilo před ultimátum. Buď přeručíme všechny kontakty s jinými církvemi, anebo budeme muset odejít z fakulty. Tehdy mne duchovně posiloval strýc mé budoucí manželky, a tak jsme se rozjeli do Prahy na Komenského evangelickou bohosloveckou fakultu, kde nás děkan J. L. Hromádka přijal s podmínkou, že podepíšeme prohlášení, že jsme do Prahy přestoupili na základě vlastního osobního rozhodnutí, a ne pod jakýmkoli nátlakem.

Po příchodu do Prahy v únoru roku 1952 jsem byl překvapen ekumenickým ovzduším. V Bratislavě studovali pouze studenti Evangelické luterské církve ze Slovenska a Těšínska a vlád zde tuhý konfesionalismus, kdežto v Praze studovali studenti z různých církví: Českobratrské církve evangelické, Bratrské jednoty baptistů, Jednoty českobratrské, Jednoty bratrské, reformovaní ze Slovenska, metodisté a adventisté. Profesori byli velmi vzdělaní a dobří odborníci ve svých předmětech. Zvláště vzpomínám na profesora M. Lochmana, který byl tehdy spirituálem na bohosloveckém semináři v Jirchářích. Později přednášel v Basileji a byl dvakrát zvolen rektorem basilejské univerzity. Jednou večer přišel za bratrem K. Bujokem a za mnou a řekl nám: „My víme, že vaše srdce jsou v Jednotě českobratrské, a nebudeme mít nic proti tomu, když se po ukončení studia stanete kazateli Jednoty českobratrské.“

A tak jsem v roce 1955 ukončil studium v Praze. Tehdy jsem ještě netušil, že následující léta budou pro mne velmi náročná.

Zkušenosti po ukončení bohosloveckých studií

Jelikož jsem na teologickou fakultu nenastupoval na základě doporučení staršovstva Jednoty českobratrské, vůbec mě nenapadlo, že bych se mohl stát jejím kazatelem. Navíc jsem musel na dva roky narukovat na vojnu. Těsně před odchodem do civilu mě však v Opavě navštívil tehdejší ostravský kazatel ThDr Jan Urban a zeptal se mě, co budu dál dělat. Odpověděl jsem, že bych chtěl vypomáhat v nedělní škole v Hrádku. Jeho reakce mě však překvapila. Navrhl mně, zda bych nebyl ochoten sloužit v Ostravě vedle svého zaměstnání jako laický kazatel. A já jsem souhlasil.

Po roce působení v Ostravě jsme byli v roce 1958 povoláni na Valašsko, na Velkou Lhotu. V té době jsem byl již ženatý. Když bývám tázán, jak a kdy jsme se s manželkou Halinou seznámili, s oblibou odpovídám, že ne na tanečním parketě, ale ve sboru. Navázil jsem milost od Hospodina, když mně dal tak vzácnou ženu, která to se mnou neměla lehké. Jako manželka kazatele mně stála a stojí věrně po boku ve dnech dobrých i zlých.

Našeho odchodu na Valašsko jsme nikdy nelitovali. Pracoval jsem v Rožnově pod Radhoštěm a ve volném čase jsem se věnoval službě laického kazatele ve sboru na Velké Lhotě. Vstával jsem ráno ve tři čtvrtě na čtyři, pracoval i o sobotách a celých šest let jsem neměl dovolenou, protože tu jsem vybíral jen na konference a pohřby.

Do zaměstnání, ale mnohdy i do shromáždění na stanicích jsem jezdil na motorce. Jednou v zimě mně při večerním návratu domů silně promrzly prsty. Zastavil jsem motorku a hřál jsem si ruce, a jako by stál vedle mě Pán, slyším hlas: „Já nedělám chyby. Každý na tvém místě by byl nemocen.“ Pochopil jsem, že mi pomáhá otužilost, kterou jsem získal v dětství.

V továrně seděl na vrátnici starý muž, přesvědčený komunist. Jednou se se mnou dal do řeči: „Já se vám divím, že o té své víře mluvíte. Věřte si, jak chcete, ale vy při svém vzdělání byste mohl pracovat někde v kanceláři. Mně vás je líto, protože děláte nejpodřadnější práci.“ Moje práce byla opravdu těžká a navíc v prašném prostředí. Přesto jsem s Boží pomocí vydal onomu muži svědectví: „Já to považuji za normální, protože Pán Ježíš řekl, že kdo chce jít za Ním, musí zapřít sám sebe, vzít svůj kříž s následovat Ho. Já se na nikoho nezlobím.“ Byla zrovna přestávka na svačinu. Šel jsem do skladiště a radostí jsem plakal a děkoval Bohu za to, že jsem křesťanem. Neumím si to vysvětlit jinak, než že Duch Boží naplnil mé srdce a tato zkušenost poznamenala můj život na mnohá léta.

Celkem jsem téměř deset let pracoval v různých podnicích na různých místech. Získal jsem mnohé životní zkušenosti, ale na druhé straně jsem pozapomněl řadu teologických vědomostí, včetně biblických jazyků – řečtiny a hebrejštiny. Jako dělník jsem stěží stíhal přípravu

pro službu Slovem Božím. Vzorem pro mě byli bratři na Těšínsku, kteří všichni bez výjimky pracovali a přitom sloužili ve velkých sborech.

V roce 1966 bylo rozhodnuto, že jeden ze sborů na Těšínsku, sbor v Českém Těšíně, do té doby stanice ostravského sboru, bude ustanoven samostatným sborem. A tamější celosborové staršovstvo při rozhodování o budoucím kazateli vybralo mne. Tak jsem se k 1. únoru 1967 stal kazatelem všech sborů naší církve na Těšínsku. V roce 1967 jsme se do Českého Těšína nestěhovali, protože jsme neměli kam, a tak jsem sem dojížděl alespoň dvakrát týdně z Opavy. Později jsme se přestěhovali do Havířova do malého jednoapůlkového bytu, který patřil Radě Církve bratrské. V té době jsme již měli dva syny. Většinu nábytku jsme museli zanechat v „úschovně“ u příbuzných. Manželka spala na gauči a já na rozkládací posteli vedle gauče. Rád však na toto tříleté havířovské období svého života vzpomínám.

V Českém Těšíně jsme se v té době scházeli v podnájmu, a tak jsme se rozhodli vybudovat sborový dům. Úřady tehdy nedaly souhlas ke stavbě, a tak jsme se s manželkou rozhodli, že dům budeme stavět na své jméno a při nejbližší možné příležitosti ho předáme sboru. Bylo to riziko víry, protože jsme jako sbor neměli peníze a spoléhali jsme na pomoc ostatních těšínských sborů, ať už finanční, či v podobě brigád. Bylo totiž nemyslitelné, abychom veřejně vyhlásili sbírku na stavbu. A až teprve několik let po jejím dokončení jsme ji oficiálně mohli předat církvi. Stavba sborového domu velmi přispěla ke sblížení celého sboru. Musím říci, že nás Pán v této době mimořádně ochraňoval před pátracím zrakem Státní bezpečnosti.

Do Českého Těšína jsme se přestěhovali v prosinci v roce 1973, tehdy ještě do nedokončeného bytu, a sloužili jsme zde do konce srpna roku 1983, kdy jsme byli povoláni do Brna.

Manželství a rodina

Již jsem se zmínil o své manželce, za niž denně děkuji. Považuji se za šťastného, že mne Pán obdařil tak vzácnou souputnicí na cestě životem. Náš dům byl domem otevřeným, a to i v dobách, kdy nám Pán Bůh otevřel dveře dokořán pro službu bratřím a sestrám na Východě. Každý rok jsme měli přes sto hostů. Jen z Východu to byly celkem asi dva a půl tisíce, a to nepočítám návštěvy ze Západu a od nás i ze sboru. Manželka stála uprostřed práce v domácnosti: chystání občerstvení, příprava ubytování, starost, kde nakoupit levněji a výhodněji, jak obstarat jízdenky a řadu dalších drobných věcí. S oblibou říkám, že manželka neměla kdy jít do práce. Myslím tím občanské zaměstnání, protože manželka ukončila ekonomickou školu a nebyl by problém najít nějaké uplatnění.

Téměř po celou dobu naší služby jsme neměli druhý plat a také druhý důchod. Ale u nás nebyl nikdy nedostatek. Pro každého hosta bylo, co potřeboval. Zakoušeli jsme po celá léta

požehnání a také radost z dávání, protože náš Pán řekl, že je lepší dávat než brát. Je třeba však také říci, že to nebylo pro manželku vždy snadné a často v noci přemýšlela, jak „svázat konec s koncem“, to znamená jak vyjít s penězi od výplaty k výplatě.

Náš Pán nám daroval tři děti – tři syny.

Nejstarší syn Daniel (1958) působí jako kazatel v Církvi bratrské v Praze. Pamatuji si na chvíli, když jsme v době jeho školní docházky obdrželi jednoho dne pozvání od ředitele školy k návštěvě ředitelny. Lámali jsme si hlavu, co se mohlo stát. Ptali jsme se také syna, ale on nevěděl. A tak se manželka vypravila do školy. Vyprávěla, že v ředitelně proběhl zajímavý rozhovor. Ředitel jí podal Danielův sešit, v němž byly zapsány dvě otázky: *Jaké závazky mají rodiče v zaměstnání u příležitosti svátku Velké socialistické říjnové revoluce v Sovětském svazu v roce 1917? Zúčastňujete se jako rodina prvomájových manifestací? A odpověď našeho syna zněla: Protože je můj otec kazatel a maminka není zaměstnána, žádné závazky nemáme. Na prvomájové manifestace nechodíme, protože to považujeme za zbytečné. V té době by se dalo udělat mnoho jiných věcí, a tak jsou manifestace mrhání časem.* A ředitel se zeptal: „Víte, že váš syn nebude studovat na gymnáziu?“ Manželka odpověděla: „Ráda bych, aby studoval, ale dáváme přednost víře v Boha a slušnému vychování.“ Načež ředitel pokračoval: „Tak vám je to jedno? My si nemůžeme dovolit vychovat mladou generaci, která bude mít takový vztah k hodnotám socialismu. Kromě toho vám přeji, aby se vám vysmál, až bude plnoletý.“ Když mně to manželka vyprávěla, cítil jsem velkou vděčnost za její statečnost.

A tak syn nemohl studovat. Vyučil se prodavačem v elektroobchodě, kde začal i pracovat. Při zaměstnání současně studoval večerní školu, kterou ukončil maturitou. A zrovna v době, kdy mu bylo osmnáct let, v době své plnoletosti, nejenže se nám nevysmál, jak by si přál onen ředitel školy, ale uvěřil v Pána Ježíše Krista.

Často vzpomínám na dvě události. Když měl Daniel několik dní, napsal jsem mu dopis. A v něm stála kromě jiných tato věta: *Kdyby se Pánu zalíbilo povolání tě v budoucnosti ke službě evangelia, považoval bych to za významné.* A druhá událost? Po letech jedeme oba společně autem. Najednou mi chce Daniel něco důležitého říct. Zastavuji s tím, že si v klidu pohovoříme. A rozhovor by se dal shrnout do jedné věty: „Tati, já cítím v duši volání ke službě evangelia. Půjdu studovat teologii.“

Volání ke službě evangelia slyšel Daniel při pobytu na ilegálně uspořádaném táboře křesťanské mládeže na Slovensku. Je zajímavé, že právě v den, kdy se chystal do schůze staršovstva sdělit svůj záměr, mu vedoucí obchodu oznámila, že brzy odejde do důchodu a jako svého budoucího nástupce by si představovala jeho. Daniel jí však řekl své rozhodnutí. Bylo to v roce 1977.

Nyní je Daniel kazatelem, má statečnou manželku a jednu dceru. S manželkou se znali léta a mysleli jeden na druhého, zejména naše budoucí snacha velmi intenzivně. Při jednom pobytu mládeže ve Vysokých Tatrách odešel Daniel ještě s jedním bratrem na vysokohorskou túru.

Přišla mlha a výletníci ztratili orientaci. Desítky hodin byli na jednom místě, protože se báli, že se zřítí do propasti. Syn spolu se zmíněným bratrem napsali dopis na rozloučenou, protože ztratili naději na přežití. Naše budoucí snacha Marie vyvíjela velikou aktivitu, aby zmobilizovala vysokohorskou službu, která ovšem kvůli mlze nemohla zahájit pátrání. A tehdy se někdo zeptal: „To je Váš bratr?“ A tak vyšla její láska najevo. Díky Bohu oba muži přežili a Marie se stala Danielovou manželkou.

Druhý syn Kornel (1962) maturoval a byl řadu let zaměstnán v Třineckých železárnách. Pamatuji, jak za mnou v dětství jednou po biblické hodině v Opavě přišel, chytl mne kolem krku a řekl: „Tati, já jsem dnes uvěřil v Pána Ježíše Krista.“ Toto rozhodnutí ještě zpečetil později ve zralém věku vydáním se do rukou svého Spasitele Pána Ježíše Krista, byl pokřtěn a přijat do sboru v Českém Těšíně, podobně jako Daniel, náš nejstarší syn. Mám radost, že jsem oba pokřtil a přijímal do sboru. Kornel má zvláštní, niterný vztah k národu Staré smlouvy – Izraeli. Při svém pobytu tuto nám drahou zemi procestoval křížem krážem. Jeruzalém zná dokonale, že by v něm mohl působit jako průvodce.

Vedle svého zaměstnání byl činný ve sboru a dorostu. Později se stal pracovníkem Křesťanské akademie mladých v Havířově a v Malenovicích a věnuje se na plný úvazek práci mezi mládeží a dorostem. Je také aktivní ve svém mateřském sboru v Českém Těšíně, kde je členem staršovstva. Jeho manželka, a to je zvláštní, je sestřenicí Danielovy manželky. Mají dva syny a jednu dceru.

31. října 2002 se stala tragédie. V Malenovicích uprostřed práce upadl Kornel do bezvědomí a část jeho mozku byla zaplavena krví. Byl odvezen okamžitě do nemocnice, vrtulníkem přepraven na neurochirurgii a operován. Dlouhé měsíce byl upoután na lůžko a k trůnu Boží milosti bylo vysíláno veliké množství modliteb s prosbou o jeho uzdravení. Nebylo snad dne, aby ho někdo nenavštívil v nemocnici a potom v rehabilitačním ústavu. To vzbudilo u pacientů i personálu v dobrém slova smyslu velkou pozornost. Všichni věděli, že to jsou křesťané, kdo ho i jeho rodinu mají rádi a všemožně podporují, především modlitbami. Přemnozí se za něj modlili a stále modlí. Často jsem cestoval po sborech a slyšel jsem: „My se za Vašeho syna modlíme.“ Jak nesmírně cenné je obecenství svatých, jak to vyznáváme v apoštolském vyznání víry. Modlíme se, aby ho Pán ráčil vrátit rodině a do služby v plném zdraví.

Nejmladší syn Konrad (1976) ukončil vysokou školu v Brně a pracuje mezi mládeží v centru volného času. Je svobodný. Příležitostně také vypomáhá ve sboru Církve bratrské v Brně.

Snahy státní moci o omezení mé práce

V době komunizmu musel mít každý kazatel a farář jakékoli církve tzv. státní souhlas. Jeden typ byl pro ty, kteří na plný úvazek vykonávali své povolání v církvi. Pak byl státní souhlas

pro tzv. laické kazatele. Všichni, ale nejvíce služebníci Slova byli pod stálým dohledem státních úřadů, konkrétně okresních a krajských církevních tajemníků. Není žádným tajemstvím, že tajemníci byli propojeni se Státní bezpečností. Největší „přečin“ bylo maření státního dozoru. To se stalo tehdy, pokud kazatel či farář povolil kázat komukoli bez státního souhlasu. Nejčastěji se jednalo o hosty ze zahraničí.

Setkání s církevními tajemníky, ať okresními, nebo krajskými, byl pro řadu kazatelů a farářů noční můrou. Záleželo na tom, jaký charakter a stupeň ideologické a stranické horlivosti tajemník měl. Rád bych přiblížil jednu zkušenost, kterou mně připomněl film Zapomenuté světlo, příběh o osudech katolického vesnického faráře, který se dostal do velkých těžkostí jenom proto, že chtěl zachránit kostel, do něhož zatékalo, před zřícením, a jeho snaha ho nakonec stála státní souhlas. Když jsem byl kazatelem v Českém Těšíně, scházeli jsme se v pronajatém kostelíku ČCE. Tam skutečně zatékalo a hrozilo poškození omítky a podmáčení základů. Aniž bych se ptal církevního tajemníka, poprosil jsem jednoho bratra, klempíře, aby okap opravil. A stalo se, že se tom dověděli na úřadech v Karviné. Musel jsem se dostavit do kanceláře tehdejšího církevního tajemníka. Jeho otázka zněla: „Měl jste ode mne povolení k opravě okapu? Odpověděl jsem, že to nebyla velká oprava, a řekl jsem, že jsem měl obavy, aby se celá zeď nezřítla. Načež on, očividně nahněvaný, pronesl větu, která se vyskytuje i ve zmíněném filmu: „Ať se zřítí!“ Avšak tento incident neměl naštěstí negativní dopad na mou službu.

Na Těšínsku byla situace příznivější vzhledem k blízkosti Polska a citlivé národnostní situaci. Ovšem po svém příchodu do Brna jsem musel několikrát čelit různým tlakům. Třikrát se úřady pokoušely, abych odešel z Brna. Naposledy to bylo na jaře roku 1989. Předseda a tajemník Rady Církve bratrské navštívili v Brně krajského církevního tajemníka a bylo jim řečeno, že do konce června musím z Brna odejít. Bratři se mě zastali a argumentovali, že to není možné. – Nejsme římskokatolická církev, kdy biskup určí, kam má odejít určitý farář, církev a sbor jsou se mnou spokojeni a těžko by se to vysvětlovalo věřícím. Nato církevní tajemník rozhodl, že musím okamžitě po dovršení šedesáti let odejít do důchodu. Narodiny jsem měl 19. listopadu 1989 a 17. listopadu začala sametová revoluce. A tak smím dodnes sloužit a tato zkušenost patří mezi jedinečné, jak se Pán umí postarat o ty své.

Zmínil jsem se, že se úřady třikrát pokoušely, abych byl zbaven státního souhlasu. Poprvé to bylo asi šest týdnů poté, co jsem se ujal svých úkolů v brněnském sboru. Byl jsem tázán, jaký je můj názor na rozvody. Řekl jsem, že je to vždycky tragédie a že bych velice varoval před tímto krokem. Krajský církevní tajemník, který mě vyslychal, se na mě rozkřikl, že prý omezují svobodu lidí, a tím překračují své pravomoci. Aniž bych se věnoval podrobnostem, musím říci, že jsem vyslovil názor na situaci, která se týkala jeho přítele, a to ho velice rozzlobilo. Byl to pro mne šok, protože jsem šel na církevní úřad pokojně a nic jsem netušil. Vnitřně jsem nebyl na takovou situaci připraven.

Další velmi vážné zaskřípání mého vztahu vůči úřadům se odehrálo v roce 1986. Dosud mám zachovanou jeho písemnou formu, a tak z ní část cituji:

„Kazatel Stanislav Heczko velmi často navštěvuje sbory, kde káže bez státního souhlasu. V Brně dokonce vystupovaly i osoby, které mluvily polsky a o nichž se neví, zda jsou to naši občané. Bylo ověřeno, že zde v Brně v Církvi bratrské kázali lidé i z jiných církví, a to také bez státního souhlasu...“ Skutečně sloužila v Brně celá řada hostů, zejména ze Sovětského svazu, ovšem ve formě pozdravu. Bylo však zvykem, že takový pozdrav mnohdy překračoval svou hranici a stával se téměř kázáním.

Je paradoxní, že v Sovětském svazu byla po nástupu Michaila Gorbačova větší náboženská svoboda než u nás. Naši komunisté snad počítali s tím, že bude ze svého postu sesazen, a to byl jeden z důvodů, proč u nás nebyla vytištěna jeho kniha pojednávající o „perestrojce a glasnosti“. My jsme ji marně hledali v knihkupectvích, ale například v Polsku a východním Německu se již dávno prodávala. Odtud plynula nervozita na úřadech, aby se jim dozor nad církvemi nevymkl z rukou.

V úředním dopise, který jsem výše uvedl, není zmínka o tom, že se jednalo především o bratry ze Sovětského svazu, protože by to bylo pro úřady neobhajovatelné. Argumentoval jsem totiž u církevního tajemníka tím, že v Sovětském svazu se považuje za normální, když host vyřídí pozdrav. A namítal jsem, že nevím, jak bych vše vysvětlil hostům, kdyby to u nás nebylo možné. A dvojnásobně to platilo pro hosty ze Západu. Ti, jak jsem zdůrazňoval, by si vše vyložili tak, že u nás není náboženská svoboda.

Navázání kontaktů s věřícími lidmi v bývalém Sovětském svazu

Od dětství jsem měl zvláštní vztah k Východu. Moje maminka mi vyprávěla, že můj otec měl především ruský národ velmi rád. Ještě za války jsem jednou z půdy přinesl tenkou knížku, která pojednávala o úspěších socialismu v Sovětském svazu. Byl to komunistický leták. Když to maminka uviděla, hodila ho hned do kamen a řekla, že kdyby ho u nás našli, hrozil by nám koncentrační tábor. Dokonce jsem si koupil učebnici ruštiny, a tak jsem získal základy tohoto jazyka.

Od roku 1962 jsem po mnohá léta dostával „Bratskij věstnik“, časopis Svazu evangelikálních křesťanů – baptistů z Moskvy.

V roce 1965 jsem se ve sboru ve Warszawie setkal s reemigrantem z Volyně z Ukrajiny. Před druhou světovou válkou patřila Volyně k Polsku, avšak po napadení Polska Německem a Sovětským svazem ji zabral Sovětský svaz a Volyně spolu s celou Ukrajinou zůstala jeho součástí i po válce. Onen bratr ve Warszawie mi vyprávěl o materiální nouzi věřících, dal mi adresu na snad nejchudšího bratra na Volyni a prosil mě, zda bych se nemohl pokusit jeho rodině nějakým

způsobem pomoci. Neměl jsem žádné zkušenosti a ani jsem neznal nikoho, kdo by v Sovětském svazu byl a dokázal by mi poradit. Na poště jsem zjistil, že je možné posílat balíčky, avšak pouze do váhy jednoho kilogramu. Byly právě Vánoce, a tak jsme poslali první dva balíčky. Překvapilo nás, když jsme vzápětí dostali děkovný dopis. Stálo v něm: *Měli jsme radost, protože budeme mít vánoční stromeček.* A dál bratr popisoval, jak se ho děti ptaly, od koho balíček přišel a zda má v cizině příbuzné. Psal, jak se nakonec shodli na tom, že dárci budou určitě věřící lidé, poklekli na kolena a děkovali Pánu.

Hned po obdržení dopisu jsme pozvali onoho bratra k nám. Skutečně přijel a setkání s tímto prvním věřícím bratrem ze Sovětského svazu se nám nezapomenutelně vrylo do srdce. Tehdy jsme bydleli v Opavě. Seděl jsem za stolem, když někdo zazvonil. Manželka otevřela a přede dveřmi stál asi padesátiletý muž, pozdravil a v polštině se představil: „Jsem bratr z Volyně.“ Hned po přivítání jsme poklekli na podlahu a děkovali za společné setkání.

Náš host měl dlouhý vojenský plášť, obyčejnou tašku, čtyři jablíčka a zápalky, aby si mohl posvítit na štítek se jménem. Tak jako všichni starší obyvatelé na Volyni rozuměl i hovořil polsky, což byla výhoda, protože my jsme tehdy mluvili rusky velmi nedokonale. Jako devatenáctiletý muž uklouzl na nádraží tak nešťastně, že ho projíždějící vlak zmrzačil. Přišel o pravou ruku i o pravou nohu. S pomocí opavského sboru jsme bratru dali nové oblečení a domů si odvážel řadu věcí pro celou svou rodinu.

Z našeho prvního setkání se vyvinulo dlouholeté přátelství. Ještě několikrát nás navštívil, a to i se svou dcerou a tamním kazatelem.

Sám jsem jel poprvé na Volyň koncem dubna 1968. To, co jsem viděl, bylo pro mne rozhodující. Představte si malou dřevěnou chatrč. Jedna místnost, bez elektrického proudu, bez tekoucí vody, bez sociálního zařízení, v koutě jedna postel pro rodiče, děti spí na zemi na slámě. Vyšel jsem na zahrádku a plakal. Za svůj pláč se ani po létech nestydím. V duchu jsem se modlil: „Pane, jestli chceš, abych těmto chudým lidem a dalším sloužil celý život, jsem připraven.“ Netušil jsem tehdy, jak slavně Pán tuto mou slabou modlitbu vyslyší. Prožil jsem něco podobného jako Samaritán, o kterém čteme, že byl milosrdenstvím jat. Pak byl schopen vykonat dílo milosrdenství. Jsem přesvědčen, že bez tohoto dotyku Božího milosrdenství by nebylo možné dlouhá léta spolu s rodinou takto sloužit. Slovo „jat“ významově souvisí se slovy „uvěznění“, „zatčení“. Kdo tento zázrak prožije, patří mezi šťastné lidi. Žádná služba v Božím království bez této zkušenosti a pověření není možná.

Situace ve Svazu evangelikálních křesťanů – baptistů

V roce 1960 došlo mezi evangelikálními křesťany k rozdělení. Bylo způsobeno tzv. instruktivním dopisem, který napsali bratři z moskevského církevního ústředí pod nátlakem úřadů

jako oběžník pro všechny sbory. Dopis obsahoval některé pokyny, jako například omezení návštěv mladých lidí ve shromáždění, kontrola, a dokonce souhlas církevního tajemníka s tím, kdo má být pokřtěn a stát se členem sboru a kdo ne.

Někteří kazatelé tento list ve svých sborech ani nezveřejnili. Nejtragičtější bylo to, že celá řada sborů a skupin svůj nesouhlas vyjádřila oddělením od moskevského vedení církve a přešla do ilegality. Od té doby se u nás i na Západě mluvilo o tzv. neregistrované církvi.

Také my jsme museli zaujmout určité stanovisko: Buď budeme rozlišovat mezi jedněmi a druhými, anebo budeme všechny bratrsky milovat a všem pomáhat. V ničem jiném se oba proudy nelišily než v tom, kde je hranice, o které už apoštol Petr mluvil před židovskou radou v Jeruzalémě: „Posuďte sami, zda je před Bohem správné, abychom poslouchali více vás a ne jeho.“ (Skutky 4, 19) Problém byl vždycky v tom, že se tato hranice jen obtížně určuje. V jejím hledání hrají svou roli různé faktory, včetně obyčejného lidského strachu. Jsem rád, že jsem nezaujal pozici jednostrannou, ale řídil se přesvědčením, že jsme všichni omilostnění hříšníci a všichni jsme v pokušení mýlit se.

Dvě zkušenosti mě pomohly, abych zaujal, jak věřím, biblické stanovisko. Bratr kazatel Bagňuk z Kovlu z Volyně, který patřil k moskevskému svazu, jak se neprávem říkalo oficiálnímu Svazu evangelikálních křesťanů – baptistů, mě řekl, že si velmi cení odvážných a na utrpení připravených bratrů z neregistrovaných sborů. Pak dodal, že oficiální sbory žijí poměrně pokojným životem a nakonec ne všude se ze strany úřadů vyžaduje striktní dodržování zásad podle zmíněného oběžníku.

Dále jsem četl v časopise úvahu, která mi vnesla do této situace jasné světlo. Její autor mluvil o proroku Abdiášovi, žijícím v době vlády krále Achaba a jeho manželky Jezábel. Když dala Jezábel vyhladit Hospodinovy proroky, ujal se Abdiáš sta proroků, schoval je v jeskyních a zásoboval je jídlem. (1. Královská 18) Pokusme se vžít do zmíněné situace. Abdiáš žije na královském dvoře, musí být do jisté míry loajální k panovníkovi, ale zároveň se bojí Boha a uvědomuje si svůj díl odpovědnosti za Boží dílo. Jak snadno si však mohl jeho počínání Achab všimnout?

A takové Abdiáše měl Bůh i v této době. To byla cesta Božího lidu v době těžkých pronásledování v Sovětském svazu. Měl jsem od té doby velikou vnitřní svobodu a radost sloužit všem bez rozdílu. A nikdy jsem toho nelitoval.

Svatba, nebo sjezd křesťanů?

V roce 1969 jsme se dvěma dalšími bratry vypravili na svatbu bratra Josifa Bondarenka, považovaného za Billy Grahama Ruska, do běloruského Brestu. Myslím, že takovou svatbu málokdo zažil. Sjelo se asi dva tisíce hostů, kteří seděli na prknech za dřevěnými úzkými stoly. Co

se týká jídla, spoléhalo se na to, že každý přinese, co může. Někdo dal mouku, jiný zeleninu či ovoce. Celá svatba trvala devět hodin. Zpívalo se, recitovaly se básně a samotný svatební akt byl velmi vzrušující. Vedle snoubenců poklekli rodiče z jedné i z druhé strany a modlili se. To se nedá zapomenout. A proč bylo pozváno tolik lidí? V dobách pronásledování se svateb využívalo ke sjezdům mládeže, které byly jinak zakázány. I když se sjely stovky mladých lidí, policie nemohla zasáhnout.

Nás jako hosty ze zahraničí posadili za stůl pod velkým stanem, kde seděli další hosté a nejbližší příbuzní. Cítil jsem se nehodný toho, že sedím mezi takovými hrdiny víry. Byla zde totiž celá řada bratří, kteří za svou víru zaplatili několikaletým vězením. Setkal jsem se zde s bratrem, který deset let strávil na ostrově Sachalin, kde bylo v zimě i šedesát stupňů pod nulou. Vedle seděl bratr, který byl dvacet pět let ve vyhnanství na Sibiři.

Největším duchovním zážitkem však pro mě bylo setkání s bratrem Georgri Vinsem, tajemníkem neregistrované větve Svazu evangelikálních křesťanů – baptistů v Sovětském svazu. Byl právě propuštěn z vězení a úřady mu přísně zakázaly jakoukoli kazatelskou činnost. Ptal se nás na radu, jak se má zachovat a zda má na svatbě veřejně promluvit. Co jsme mu my nezkušení mohli poradit? Nakonec se rozhodl, že sdělí svůj pozdrav. Musel se potom určitou dobu skrývat a posléze byl zatčen a odsouzen na několik let do tábora nucených prací v jakutském kraji na Sibiři. Později byl s dalšími disidenty vyměněn za sovětské špiony, kteří byli odhaleni ve Spojených státech. Jeho rodina byla násilím přestěhována do jiného bytu. Později jsme v Kijevě navštívili jeho matku. Protože byl její dům dnem i nocí střežen, museli jsme k ní jít přes zahrady sousedů. Dorozumívali jsme se tak, že jsme vše psali na jednotlivé lístky a ty byly hned po přečtení spalovány. Obávali jsme se totiž odposlouchávacích zařízení.

Bratr Vins mně věnoval jednu velmi cennou věc. Byly to Žalmy, v malém, kapesním vydání, které někdo propašoval do vězení a on si v nich tajně četl. Protože bylo ve vězení více bratří, rozdělili si je na menší části a ty si navzájem vyměňovali.

Po našem návratu z této mimořádné svatby v Brestu nás navštívil milý host, kterého znal celý Sovětský svaz. Byl sice původem Američan, ale jeho otec ještě v dobách carismu pracoval v jedné firmě na Sibiři. Earl Poyszti, jak se bratr jmenoval, navštěvoval ruskou školu a znal velmi dobře ruštinu. Po svém obrácení se rozhodl, že bude sloužit ruskému národu, který si oblíbil, a sice prostřednictvím radia TWR Monte Carlo. Po zralé úvaze jsem bratrovi věnoval kapesní žaltář, který jsem dostal od bratra Vinse, aby ho mohl na svých cestách a při svých přednáškách na Západě ukázat a předvést, jak žili věřící v komunistických sovětských žalářích. Psal se roku 1970. U nás byla tehdy normalizace a já bych těžko mohl toto vydání Žalmů veřejně prezentovat. Tím bych totiž mohl ohrozit svou službu.

Další důležité a klíčové setkání jsem měl na svatbě s jedním bratrem z Rostova na Donu, který se staral o rodiny zatčených bratří. Byla to důležitá a velmi nebezpečná služba. Sám bratr nás později alespoň dvacet pětkrát navštívil a jeho prostřednictvím jsme mohli pomáhat rodinám,

kteře neměly žívitele. Avšak jeho způsob života plný nebezpečí se velmi negativně odrazil na jeho zdravotním stavu, především na srdci.

Nezapomenutelným zážitkem bylo také setkání s bratrem, kterému jsme říkali „bratr – bandita“. Ve své minulosti byl specialistou na vykrádání bank a spolu se svými společníky měl neomezené množství peněz. Byl však dopaden, zatčen a pobýval sedmáct let ve vězení. Tam na základě svědectví bratra Bondarenka uvěřil v Pána Ježíše. Spolu se modlivali na kolenou, i když to bylo zakázáno, a tak byli na tři týdny uvrženi do vězeňské trestní cely – místnosti bez topení, s malým nezasklenným okénkem, betonovou podlahou, jednou železnou „postelí“ bez příkrývek. Dvakrát až třikrát denně dostávali hrnek teplé vody a kousek suchého chleba. Kdo tuto dobu přežil, byl na celý život zdravotně poznamenán. Bratři vyprávěli, že v chladném únorovém počasí chodili nejdříve po cele, aby se zahřáli, ale když jim otekly nohy, museli se posadit na železnou postel, z níž do jejich těla začal pronikat nesnesitelný chlad. „Bratr-bandita“ byl tak otužilý, že ze svého těla udělal jakousi postel a vlastním tělem bratra Bondarenka hřál. Nyní na svatbě byl onen bývalý zločinec hlavním organizátorem pohoštění a ve svém svědectví vyprávěl, co s ním Pán učinil. Mával svazkem klíčů od celého domu. On, který byl odborníkem na zámky a sejfy, nyní požíval plné důvěry všech přítomných. Zde jsme viděli moc evangelia.

Hned od počátku svých cest do Sovětského svazu jsem se snažil přivážet s sebou duchovní literaturu, především Bible. Ta zde byla nedostatkovým zbožím. Dokonce se za ni prý platilo dvouměsíčním výdělkem. Když jsem daroval Bibli „bratru-banditovi“, vzal ji do ruky, políbil a pak jsme všichni poklekli a děkovali Pánu. A on plakal.

Když jsem poprvé v Sovětském svazu viděl stovky a tisíce věřících lidí, o kterých se samozřejmě oficiální sovětská propaganda nezmiňovala, vzpomněl jsem si na slova Nikity Chruščova, vůdce sovětských komunistů, který prohlašoval, že v osmdesátých letech dvacátého století bude v televizi ukázán poslední křesťan, a na mysli mi vyvstaly verše z Žalmy 2: „Ten, jenž trůní v nebesích, se směje, Panovníkovi jsou k smíchu.“

Uzavírání dalších kontaktů

Hned od počátku našich cest na Východ jsme se také snažili o propojení se Západem. Z Vídně k nám jezdila rusky mluvící americká misionářka Mildred Dunbar, která k nám přivážela nejen šatstvo, ale především literaturu v ruštině i jiných jazycích národů Sovětského svazu. Při zpáteční cestě pak od nás vyvážela materiály o pronásledování křesťanů na Západ, kde byly shromažďovány a zveřejňovány. Tak se stávalo, že na Západě o nás věděli víc než my o sobě navzájem. Ale i k nám se zveřejněné zprávy dostávaly zpět prostřednictvím odvážných bratří, kteří je převáželi ilegálně přes hranice.

Sestra Dunbar mně také zprostředkovala setkání se sestrou Sabinou Wurmbandovou, manželkou Richarda Wurmbanda, rumunského Žida, který uvěřil v Pána Ježíše a stal se známým na celém světě napsáním knih o pronásledování křesťanů a o komunistických žalářích v Rumunsku. Oba manželé byli v té době již na Západě, kam se dostali prostřednictvím věřících z Norska. Avšak při našem setkání jsme si byli vědomi, že musíme počítat se sledováním ze strany KGB. I přesto to bylo pro mne velmi zbohacující a rád a vděčně na tuto ženu vzpomínám.

Není možné vyjmenovat všechny kontakty a bratry v Sovětském svazu, se kterými jsem se setkal. Avšak zmíním se ještě o jednom.

Seznámil jsem se také s bratrem Saburským, po dlouhou dobu nejbližším spolupracovníkem bratra Nikolaje Chrapova, který strávil v sovětských věznicích plných dvacet devět let a napsal ze svého života trojdílnou knihu vzpomínek. Je to kronika cesty utrpení Božího lidu v Sovětském svazu. Bratr Saburskij byl jakousi naší spojkou, protože bratr Chrapov si nemohl dovolit telefonovat, psát dopisy ani svobodně cestovat.

Když píšete o bratru Chrapovovi, nelze se nezmínit o jedné zvláštní události. V říjnu 1982 zemřel v Moskvě tehdejší generální tajemník ÚV KSSS Leonid Brežněv. A téhož dne zemřel ve věznicích bratr Chrapov. A také jejich pohřby byly zorganizovány na stejný den. Jeden v Moskvě, druhý v Uzbekistánu v Taškentu. Na pohřbu bratra Chrapova sloužil bratr Bondarenko, který kázal na hřbitově na známý text z Lukášova evangelia 16, 22: „I umřel ten chudák (Lazar) a andělé ho přenesli k Abrahamovi, zemřel i ten boháč a byl pohřben.“ Snad přiléhavější text nemohl bratr zvolit. Všichni věděli, kam míří. Ptám se, jak je možné, že mi Pán Církve daroval takovou milost, abych se ve svém životě směl setkat s takovými lidmi.

Kontakty s misíí Licht im Osten v Korntalu a pomoc věřícím v Sovětském svazu

Po roce 1969 nastala u nás v Československu tvrdá normalizace a opět byla spuštěna železná opona. Nesmělo se cestovat na Západ, pouze na tzv. devizový příslib, který však málokdo získal. Sám jsem usiloval o cestu do Velké Británie, kde žil v Leicesteru můj nevlastní bratr František. Byl těžce nemocen a chtěl jsem ho navštívit. Měl jsem oficiální pozvání, ale dvakrát byla moje žádost zamítnuta. Potřetí mně cestu povolili, ale bylo pozdě, protože můj bratr mezitím zemřel.

A tak když se mi koncem šedesátých let dostal do ruky leták z Korntalu, z tehdejšího západního Německa, kde působila a dodnes působí křesťanská organizace Licht im Osten, Světlo na východě, nebylo možné začít s touto organizací oficiálně spolupracovat. Proto jsem jejímu tehdejšímu řediteli, bratru Dyckovi, napsal šifrovaný dopis a vyjádřil jsem v něm přání setkat se s ním. A on skutečně přijel do Opavy.

Vyprávěl jsem mu o kontaktech s věřícími v bývalém Sovětském svazu, o nouzi a o nedostatku Biblií a veškeré duchovní literatury. A právě v tom okamžiku začala naše dlouholetá spolupráce. Seznámil jsem se s dalšími pracovníky této misie – bratrem Martinem Hartmannem a jeho manželkou, bratrem Erwinem Damsonem, bratrem Waldemarem Zornem. Později jsme získali řadu dalších spolupracovníků – nejen z Německa, ale i Holandska, Švýcarska a Finska. Přes naše ruce prošly tuny literatury v různých východoevropských jazycích. Ta se pak převážela na Slovensko a dál do Sovětského svazu. Tehdejší kazatel naší církve ve slovenském Prešově, bratr František Ciesar, dokázal poslat na východ tisíce Biblií. Podařilo se nám také získat jednoho pracovníka na železniční dráze, který ve vlaku ze Slovenska z Čierné nad Tisou do Čopu v Sovětském svazu vozil v lokomotivě Bible.

Byly i jiné způsoby: Hranici se Sovětským svazem lemoval dvojitý ostnatý drát. Mezi jeho oběma částmi bylo rozorané pole, které pravidelně zkypřoval bránami traktor, aby bylo možné snadněji zjistit stopy po porušení hranic. Bratři se vždy domluvili na určitý den a čas, a pokud byly stráže daleko, přehazovali v balících přes oba ploty literaturu. Na sovětské straně je bratři rychle posbírali a utekli. Tento způsob se praktikoval léta, avšak koncem osmdesátých let byl jeden bratr přistižen a odsouzen. Bylo to již těsně před rokem 1989, takže vyvázl pouze s nízkým trestem.

Auty se tehdy Bible nevozily, ale vlakem ano. Zkoušeli jsme balíčky s Biblemi schovat v uhlí, protože se kdysi v mezinárodních sovětských vagonech topilo uhlím. Další možnost představovalo vytvoření jakési „plavecké vesty“. Z ručníku se vytvořila „vesta“, Bible se do ní zašily a vše se ovinulo kolem těla. Využívali jsme také toho, že bratr Polinko z Volyně měl dutou protězu, kterou jsme vždy naplnili kapesními vydáními Nových zákonů. Snažili jsme se převážet Bible a literaturu také v kufrech. Bratr Žovmíruk vezl nejednou ve vlaku v nevelkém kufru literaturu a Bible dokonce položil na zem pod lůžko a přikryl je papírem.

Nikdy jsme si nemysleli, že celníky přelstíme naší chytrostí, ale pokorně jsme prosili Pána o ochranu a pak mu vroucně děkovali. Považovali jsme to vždy za zázrak, jestliže se nám podařilo převézt Bible. Po letech mohu povědět, že nás Pán chránil. Pod Jeho křídly jsme byli všichni bezpečni.

Stalo se však také, že u některého z bratří byla literatura nalezena. Můj přítel, evangelický farář Pavel Fojtů, vezl Bible, které celníci našli. V důsledku toho byl zbaven státního souhlasu.

A jestli jsme měli strach? Jistě také a k jeho vyjádření jsme používali hříčku v angličtině: *Not fearfully, but carefully*. (Naplnění ne strachem, ale ostražitostí.) Ta platila také při telefonických rozhovorech. Museli jsme mluvit symbolicky a v šifrách. Například: „Strýček onemocněl“ znamenalo: Jsme v nebezpečí. Nebo: „Strýček je v nemocnici.“ – Někdo byl zatčen. Naučili jsme se některá slova, jako například *obyskivať*, což znamenalo osobní kontrolu. Když se projelo přes hranice šťastně, naši hosté poslali v ruštině telegram: „Srdečné blahopřání k narozeninám.“ Pokud chybělo slovo *srdečné*, věděli jsme, že se objevily nějaké těžkosti. Vždycky jsme s telegramem klekli a děkovali Pánu.

Nezapomenu na to, jak k nám v roce 1967 přijel bratr Bagňuk z Kovlu z Volyně, a protože jsem měl doma řadu knih v ruštině, přinesl jsem je našemu hostu ukázat. Za krátkou chvíli se bratr omluvil. Řekl, že mu není dobře, a šel si lehnout do vedlejšího pokoje. Po chvíli se vrátil a vysvětlil nám, proč odešel. Když se prý díval na takové množství různé duchovní literatury ve svém jazyce, které oni nemohli mít, sevřelo se mu srdce lítostí natolik, že se musel jít uklidnit. Na takovou zkušenost nelze zapomenout. V dalších letech mě velmi motivovala při zprostředkovávání dovozu duchovní literatury a Biblí na Východ.

V roce 1983 jsem byl povolán za kazatele a správce sboru do Brna. Mé rozhodnutí přijít do tehdy největšího sboru naší církve po kazateli Janu Urbanovi předcházela zápas, ve kterém jsem se ptal, jak stačím na úkoly ve velkoměstském sboru a současně na rozjetou humanitární aktivitu v bývalém Sovětském svazu. Po letech chci z hlubin svého srdce poděkovat svému Pánu za milost. Jsem také vděčný bratru kazateli Prištiakovi z Levic, který mě povzbudil slovy: „Přeji ti, abys obstál nejenom před Bohem, ale i před sborem.“ Zda a jak jsem obstál, posoudí můj Pán a sbor.

To, co nyní ještě doplním, možná vzbudí úsměv. Před naším příchodem do Brna jsem potěšoval manželku, že zde už tolik návštěv nebude jako v Českém Těšíně. A bylo jich ještě víc než na Těšínsku, protože náš příchod přišel před velikými politickými proměnami v souvislosti s perestrojkou a glasností Michaila Gorbačova. Jenom v roce 1989 (pro mne možná nejkritičtějším) jsme měli jenom z Východu 139 hostů a všichni vyřizovali pozdravy...

Celá ta léta až do roku 1995 byla léta intenzivních aktivit a jsem sboru a staršovstvu za pochopení pro mé aktivity velmi vděčný. Je pochopitelné, že někteří měli zato, že by se humanitární činnosti měl věnovat někdo jiný a já bych se měl více věnovat sboru. Ptal jsem se Písem. Na jedné straně apoštol Petr navrhuje v jeruzalémském sboru volbu diakona, který by se věnoval této činnosti, aby se mohli on i apoštolé věnovat modlitbám a kázání Božího slova (Skutky 6. kap.). Na druhé straně apoštol Pavel píše, že při rozhovoru o své službě mezi pohanskými národy s apoštolou v Jeruzalémě, mu právě apoštol Petr kladl na srdce, aby nezapomínal na chudé (ep. Galatským 2, 10). Ale i náš Pán Ježíš Kristus činil i učil. Tuto rovnováhu si každý musí před Boží tváří ujasnit.

Perestrojka a otevřené hranice

Ve druhé polovině osmdesátých let se stal zázrak. Prvním tajemníkem ÚV KSSS se stal Michail Gorbačov. Hranice se otevřely a k nám začaly přímo proudit hosté z Východu. Během roku 1989 navštívilo naši rodinu 139 hostů. Jak jsem se již zmínil, byl pro mě tento rok velmi nebezpečný. Měl jsem být zbaven státního souhlasu a poslán do důchodu.

Co dělat? Takový nápor hostů a přitom jsme byli stále pod dohledem Státní bezpečnosti. Dokonce jsem se dověděl, že mne sledují čtyři lidé. Existovaly dvě možnosti: Buď se od hostů

nějakým způsobem odpoutat, anebo dále pokračovat ve službě. S Boží pomocí jsme se rozhodli pro druhou cestu. Mohu ke cti Pána říci, že mne naplnil hlubokým pokojem, který převyšuje všeliký lidský rozum. (Filipským 4,7) Dokonce jsem si chvílemi myslel, zda to není rezignace či lhostejnost: ať se stane, co se stát má. Ale jsem přesvědčen, že to byl podivuhodný pokoj, který ztiší srdce a utvrdí ve víře.

Nebylo by správně, kdybych se nezmínil o pokušeních, která jsme s manželkou prožívali. Dokonce nám někteří radili, abychom naši činnost na chvíli přerušili, dokud na nás nezapomenou. Dnes bych se musel před Pánem i před bratry z Východu stydět. Neměl bych ani právo psát tyto vzpomínky. Samozřejmě, že jsme byli co možná nejvíce ostražití. Knihy a adresy, které by mi mohly přitížit, jsem neměl ve svém bytě. Mezi takové knihy patřil například Solženicinův Gulag v německém překladu a polský seznam táborů nucených prací a věznic v Sovětském svazu.

V této situaci mi duchovně pomohl můj blízký přítel, bratr František Ciesar. Vzpomínal, jak byl koncem padesátých let kazatelem v Prešově a Pán jeho službě velmi žehnal. Sbor rostl a řada mladých lidí uvěřila v Pána Ježíše Krista. Avšak kvůli jeho rozsáhlé činnosti mu hrozilo zatčení. Bratři mu radili, aby na nějakou dobu omezil své evangelizační aktivity. Vyprávěl, že tehdy poklekl před Pánem a prosil Ho, aby mu vnesl do jeho situace světlo. A v duši slyšel jasný hlas: Jestliže přestaneš šířit evangelium, přestanu ti žehnat. A tak v pláči na kolenou vyznával: Pane, bez Tvého požehnání nemohu ani sloužit, ani žít. A pokračoval dál ve službě evangelia. Toto svědectví mi pomohlo překonávat chvíle pokušení a nejistoty. Jsem bratru Ciesarovi a především Pánu za tuto pomoc vděčný.

Hosté z Východu si od nás neodváželi jen literaturu, ale také šatstvo, potraviny i další věci, které byly v Sovětském svazu nedostatkovým zbožím. Nedokážu vysvětlit, jak jsme vše zvládali fyzicky i finančně. Avšak náš Pán je hojný v milosrdenství. Byl jsem tehdy kazatelem ve sboru v Brně, který měl přes tři sta členů, a na jeho deseti stanicích dalších sto padesát členů. Moje manželka měla vždy plné ruce práce. Všichni hosté bydleli ve sboru, avšak všichni byli vždycky s námi u stolu. Před mým duchovním zrakem pochodují zástupy našich bratří a sester, s kterými jsme vše sdíleli. Docházelo i k tomu, že se v našem bytě setkávali věřící z Východu a ze Západu, pro něž byla naše země jakýmsi mostem. Skláním se před svým Pánem a vyznávám, že nejsem hoden vší dobroty a požehnání. Považujeme to s manželkou za výsadu a velkou milost, že jsme takto mohli po celá léta sloužit. Často jsme mysleli na slova apoštola Pavla: „Dobře čiňte všem, dokud čas máte, nejvíce však těm, kteří patří do rodiny Boží.“ (Galatským 6, 10)

Navázání staronových kontaktů s Podkarpatskou Rusí

Tato oblast, jak známo, byla do první světové války součástí rakousko-uherské monarchie. Po válce připadla nově vzniklému Československu. Dodnes nejstarší lidé vzpomínají

na dvacetileté meziválečné období, kdy poprvé zakusili, co je to demokracie. Za toto krátké období se vykonalo mnoho pro blaho obyvatel této chudé země.

Tehdy získali obyvatelé Podkarpatské Rusi nejen náboženskou svobodu, ale bylo jim především prostřednictvím bratří z Československa přineseno evangelium se svými evangelikálními důrazy: pokáním, osobním obrácením a znovuzrozením, které byly do té doby na Podkarpatské Rusi jen málo zdůrazňovány. Pán položil na srdce tehdejšímu kazateli Jednoty českobratrské, později Církve bratrské, Františku Urbánkovi, aby zde hledal možnosti evangelizace. Ten se nejvíce soustředil na oblasti kolem města Bočkov, kde vznikl sbor, který existuje do dnešních dnů.

Když bylo v letech 1938 a 1939 Československo postupně zlikvidováno, obsadili Podkarpatskou Rus Maďaři. A po druhé světové válce se toto území stalo součástí Sovětského svazu.

V důsledku odpojení Podkarpatské Rusi od Československa se vzájemné kontakty na více než padesát let přerušily. Jistě, ti, kteří se tam narodili, se čas od času pokusili vycestovat za svými příbuznými. Avšak skutečný průlom nastal až po sametové revoluci v roce 1989.

V polovině ledna 1990 nám z Bratislavy telefonovala jedna sestra a ptala se, zda by bylo možné, aby nás spolu s bratrem Podgurným, kazatelem v Bočkově, a jeho manželkou navštívili. A tak se za dvě hodiny objevily před našimi dveřmi. Jak jsme byli zvyklí, nabídli jsme našim hostům z Východu šatstvo, obuv, potraviny a literaturu. Protože neměli dosud zkušenosti s takovou pomocí, nevěděli zpočátku, jak reagovat. Snad se i obávali, že budou muset za věci platit. Ve stejné době navíc v Brně pobýval bývalý předseda naší sesterské německé církve, bratr Karl-Heinz Knöppel, který se při pohledu na staré téměř nejezdící auto bratra Podgurného rozhodl obstarat našim hostům jiný starší vůz. A svůj slib dodržel. Já osobně považuji jejich setkání za symbolické. Na „mostě“, kterým byla naše země, se setkal Východ se Západem. Tehdy nikdo netušil, jaké dalekosáhlé a požehnané důsledky bude toto setkání mít.

Později jsem byl požádán, abych pomohl doprovázet na Podkarpatskou Rus švýcarské bratry z misie Licht im Osten. Jednalo se o další misijní společnost, i když se stejným názvem jako misie v Korntalu. Setkali jsme se tehdy v Rakousku na hraničním přechodu mezi Rakouskem a Slovenskem. Přes Maďarsko jsme potom přejížděli k ukrajinským hranicím. Ani celníci, ani nikdo z naší posádky neměl zatím žádné zkušenosti s vypravováním kamionů s humanitární pomocí. Proto se odbavování na hranicích značně protáhlo. Protože jsem znal sbor v Buštině, kde v té době bydlel a dosud bydlí bratr Podgurnýj, poradil jsem, abychom naši první pomoc směřovali tam. Zastavili jsme na dvoře bratra Podgurného a celý náklad složili v garáži.

Později jsme se rozhodli, že v Buštině, geografickém centru Podkarpatské Rusi, vybudujeme centrum, ze kterého bude možné humanitární pomoc dále rozšiřovat. A tak se to děje až do dnešních dnů. Za podpory švýcarské misie byla vybudována skladiště, kanceláře, pokoje pro ubytování hostů a ordinace lékařů, kteří zde v rámci možností bezplatně pomáhají nemocným.

Záleží na možnostech dovozu léků ze zahraničí. Budova navazuje na modlitebnu, otevřenou v roce 1991. Již nikdo nespočítá, kolik kamionů bylo do této oblasti dovezeno.

Švýcarská misie uskutečnila s pomocí tamějších úřadů rozsáhlé dílo, které představuje vyšší stupeň humanitární pomoci. Bylo zde vybudováno pět mobilních pekáren. Švýcarská armáda dala bezplatně k dispozici zmíněné pekárny a misie věnovala peníze na jejich vybudování, dovezla je, instalovala a vyškolila personál. Měl jsem výsadu, abych při probíhajícím kurzu týden tlumočil. Pekárny nepatří jednotlivci, ale sboru. Řada lidí zde našla zaměstnání a zisk se rozděluje mezi chudé a potřebné. Podobenství o milosrdném Samaritánovi nám napovídá, že existují další efektivní způsoby humanitární pomoci. Onen muž se neomezil jen na poskytnutí první pomoci, ale zavezl postiženého do hostince a osobně se o něj staral. Pak zorganizoval další okruh pomocníků a celou akci financoval. To je efektivní model, který platí i dnes.

Stavba modliteben a ekonomická situace na Ukrajině

Koncem devadesátých let stavěl Svaz evangelikálních křesťanů - baptistů na Ukrajině asi pět set modliteben. A v posledním desetiletí dvacátého století bylo jen na Podkarpatské Rusi otevřeno třicet modliteben. Mnozí se ptají, jak je možné, že se navzdory hluboké hospodářské krizi, navzdory vysoké nezaměstnanosti, která místy dosahuje až sedmdesát procent, postavilo tolik církevních staveb. Hlavním důvodem je veliký růst sborů. Jestliže v této oblasti existovalo po druhé světové válce asi sedm až deset sborů evangelikálního typu, je jich nyní přes šedesát.

Modlitebny jsou jednoduché, účelné, přičemž téměř nikde se nestaví byt pro správce. Je to dáno tím, že téměř všichni slouží ve sborech při svém zaměstnání a mají své domy nebo byty. V případě změny vedení sboru tak nevzniká bytový problém. Vzhledem k silné východní pravoslavné tradici musí být modlitebny uvnitř zdobený, a to především malbami a citáty z Bible.

Není možné nenastolit otázku, odkud sbory získávají pro stavbu modliteben finanční prostředky. V prvé řadě si členové sborů téměř všechno udělají vlastními silami. Kvůli vysoké nezaměstnanosti je řada bratří doma a má možnost pomáhat při stavbách. Někteří také dávají zdarma materiál – dřevo, kámen apod. Avšak přichází také materiální pomoc od různých zahraničních sborů a ani výnos z provozu pekáren není zanedbatelný. Také obětavost z minimálních výdělků a důchodů je veliká.

Je jisté, že bez mimořádné Boží milosti by se tak veliké dílo nemohlo uskutečnit a rozvíjet. Zdá se, že by někdo mohl namítnout, proč se staví modlitebny, když lidé žijí v krajní nouzi. A bratři odpovídají: My bychom pomoc, která přichází odjinud, klidně využili k vlastnímu prospěchu, ale hledáme nejdříve království Boží, a to je v tomto případě stavba modliteben.

Ekonomická situace na Ukrajině je skutečně velmi těžká a mnozí žijí na hranici či pod hranicí životního minima. Velkým problémem je vysoká nezaměstnanost. Proto se mnozí snaží

najít práci v zahraničí. Povolení pro práci lze získat prostřednictvím zprostředkovatelů, kteří si však za svou službu nechají velmi dobře zaplatit.

V posledních letech navíc sužovaly tuto oblast katastrofální povodně. Největší za sto let byla začátkem března roku 2001. Byly zaplaveny tisíce hektarů orné půdy, zejména v nížinách, strženo množství mostů a bylo poškozeno nebo odplaveno mnoho kilometrů silnic. Lidé se ptají, v čem spočívá příčina těchto záplav. Odpověď je poměrně jednoduchá: Odlesňování celých svahů, které má za následek erozi. Dříví se výhodně prodává do západních zemí, ale o nové zalesňování se málokdo stará.

Pro dokreslení situace chci připomenout, že průměrný měsíční výdělek představuje v přepočtu asi 50 USD, důchod 15 – 20 USD, přídavky na dítě 4 – 7 USD. Cukr stojí 0,5 USD, máslo 2 USD, těstoviny 1 USD, rostlinný olej 1 USD. Operace od 100 do 300 USD. Lékaři jsou kvalitní, ale jejich péče se musí platit, stejně jako léky a pobyt v nemocnici. Pouze zlomek výdajů hradí stát.

Na otázku, jak mohou lidé v takové ekonomické situaci žít, nedokáži odpovědět. Ale vím, že se zde žije velmi skromně. Na venkově se snaží vytěžit maximum ze svého pozemku nebo zahrádky. Pokud mají možnost, chovají také dobytek. Ve městech je situace složitější. Některé ženy velkým obloukem obcházejí obchody, protože je jim líto, že si nemohou koupit, co by chtěly a potřebovaly.

Podle možnosti se myslí na nejchudší také ve sborech. Sám jsem byl svědkem toho, jak za diakonem sboru přišli dva chlapci s prosbou o chléb. Samozřejmě, že hladovým se dá nejprve najíst a teprve potom dostanou s sebou domů chleba. Navíc je strava příliš jednostranná, bez vitamínů, v důsledku čehož někteří trpí podvýživou.

I když je hospodářská situace na Ukrajině velmi složitá, nedá se přesto srovnat s některými africkými či asijskými zeměmi. Měl jsem výsadu doprovázet několikrát na Ukrajinu misionáře, kteří také působí v Africe. Když bratři a sestry na Ukrajině slyšeli vyprávění a viděli diapozitivy, říkali, že si mysleli, že jsou nejchudší země na světě, ale teď poznávají, že to není pravda. Jak je důležité podívat se také někde jinde, aby si člověk vážil toho, co má. Osobně jsem ve svém životě viděl mnoho bídy a radil bych všem nevděčným, aby se rozjeli třeba na Ukrajinu a navštívili několik desítek rodin. Asi by se zastyděli a začali si vážit toho, co u nás máme.

Nikdy jsem nebyl členem žádné politické ani odborové organizace. Avšak nedávno jsem vstoupil do Společnosti přátel Podkarpatské Rusi, která vydává šestkrát do roka časopis. A v něm jsem četl následující svědectví misionáře ze Slovenska, který se rozhodl žít na Ukrajině a sloužit chudým lidem: „Abych nebyl pohlčen nenávistí, které je zde dostatek, musím čerpat sílu z modliteb. Učím to i ostatní. Jsem vděčný Bohu za to, že jsem tady, protože zde jsem objevil hodnotu svého života i své poslání. Teprve tady jsem zjistil, kolik je ve mně opravdové víry. Uprostřed lidí v horách jsem pochopil, co je víra a co je duchovní život člověka, jak je potřebí navázat osobní kontakt a jaká je to síla, když se to povede. Pro mne je podstatné, abych všechny

miloval, abych chtěl pro ně žít a obětovat se. Ono se totiž vyplatí investovat do života pro jiné a nevyplatí se žít pro sebe. I když se člověk nedočká uznání, i když vám nepřipnou metál, stojí zato druhé milovat. Proto říkám lidem: Není důležité, zda přijde povodeň, nebo ne, ale aby až zemřeme, byly naše „doklady (to znamená víra v Pána Ježíše Krista jako osobního Spasitele) na cestu do nebe v pořádku.“

Mezicírkevní vztahy

Před křesťany na Východě, a to platí zejména o Podkarpatské Rusi, leží v oblasti budování vztahů mezi církvemi ještě dlouhá cesta. Současný stav by se dal do určité míry přirovnat k situaci v naší zemi po první světové válce, kdy se rozmohlo veliké přestupové hnutí a kdy se mnozí řídili heslem: Pryč od Říma.

V červnu roku 2001 navštívil Ukrajinu papež Jan Pavel II. Bohoslužeb v Kijevě a ve Lvově se zúčastnily miliony lidí nejen z Ukrajiny, ale také ze sousedního Polska a Slovenska, a to z církve římskokatolické i řeckokatolické. Návštěva papeže byla na Ukrajině událostí roku. Avšak zároveň také odhalila, co postrádá ukrajinská společnost: svobodu, toleranci, sblížení a schopnost odpuštění. Papeži byl podsouván politický podtext návštěvy a jako Poláka ho podezřívali z úmyslu probudit polský katolicismus a nacionalismus v západní části Ukrajiny v oblasti Lvova, po staletí centru polské kultury, v němž dosud žije nemálo lidí polské národnosti.

Podobná nevraživost vůči papeži se objevuje i v pravoslavné církvi. Avšak doufejme, že fanatické výkřiky o papeži jako antikristu, který přinesl na Ukrajinu sucho, byly spíše výjimkou. Zdá se, že situace ve vztazích mezi pravoslavnou a katolickou církví na Ukrajině se zlepšuje, protože zatímco moskevský patriarcha v době návštěvy papeže odjel do běloruského Brestu, kijevský patriarcha jeho návštěvu uvítal.

Po pravdě je třeba říci, že ekumenickým vztahům neprospívá ani to, že zejména evangelikální denominace podceňují pravoslaví, vidí v něm pouze rekvizitu dávných dob a domnívají se, že dnešnímu modernímu člověku nemá co nabídnout. Na druhé straně považují pravoslavní a řečtí katolíci evangelikály za sektáře, s kterými se nepočítá do budoucnosti. V takové atmosféře nemůže být řeč o spolupráci, natož aby se mohly konat například společné alianční večery modliteb. Jak velice by tato země potřebovala duchovní probuzení a osvětlení!

Židé a Romové na Podkarpatské Rusi

Přítomnost židovského obyvatelstva na Podkarpatské Rusi sahá do poloviny 17. století, kdy Židé prchali z polského území před masakry a usazovali se mimo jiné i na Podkarpatské Rusi.

Byli tehdy velmi rozptýleni a nemohli si dovolit stavět synagogy, a dokonce ani vytvářet náboženské obce. První náboženská obec byla založena v ukrajinském Užhorodě na počátku 18. století. V té době patřila tato oblast k rakouské monarchii a postavení Židů zde bylo příznivější, i když i tady se projevoval antisemitismus. Židé sice mohli kupovat pozemky a stavět, ale nesměli se hlásit k židovské národnosti. To bylo umožněno až po první světové válce, kdy se Podkarpatská Rus stala součástí Československa. Na počátku třicátých let zde Židé tvořili 14 % obyvatelstva a pod vlivem sionistických ideálů se v nich probouzelo silné národnostní povědomí.

Za druhé světové války, kdy Podkarpatská Rus připadla prohitlerovskému Maďarsku, začala židovská perzekuce. Fyzické vyhlazování Židů vyvrcholilo v březnu roku 1944. Z předválečných devadesáti pěti tisíc Židů jich holocaust přežilo asi deset tisíc. Mnozí Židé emigrovali po válce do Izraele. Přesto zde někteří zůstali a na emigraci nepomýšlejí.

Na jaře roku 2001 jsme navštívili židovskou náboženskou obec v Mukačevě., kde žije asi čtyři sta většinou starých a nemocných Židů. Setkali jsme se s rabínem z Jeruzaléma, pocházejícím z této oblasti, který zde pomáhá vzkřísit náboženský život. I Židé však potřebují materiální pomoc a také k nim směřuje humanitární pomoc křesťanů z naší země.

Co se týká Romů, i oni byli v době druhé světové války terčem pronásledování. Nyní zde žije mnoho romských obyvatel, kteří patří mezi nejchudší, i když na druhou stranu je mezi nimi i řada bohatých. To nejdůležitější však je, že Pán mezi ně poslal duchovní probuzení. Použil si k tomu jednoho bratra z města Koroleva nedaleko maďarských hranic. Tento romský bratr žil ve svém mládí bez Boha, v opilství a nicnedělání. Setkal se však s křesťanem, který mu svědčil o Pánu Ježíši, a po nějaké době začal chodit do shromáždění, uvěřil a nechal se pokřtít. Začalo však období pronásledování ze strany komunistů. On i další Romové, kteří uvěřili, byli zavražďováni, finančně trestáni, několikrát zatčeni a odsouzeni na jeden rok nucených prací. Bratr však vytrval a nyní je kazatelem romského sboru v Korolevě, kde staví modlitebnu. Postupně vznikly a vznikají desítky romských sborů, z nichž většina patří do uskupení „Církev živého Boha“.

Měl jsem možnost zúčastnit se romské křesťanské konference v Mukačevě. Romský temperament se zde spojil s charismatickými prvky bohoslužeb, a tak zde vládla pro mne nezapomenutelná „živá“ atmosféra.

Vliv evangelia je vidět i v jejich životech, jednání a konání. Například u Romů je nemyslitelné, aby muž pomáhal při úklidu v kuchyni a mytí nádobí. Bratr, kterého jsme navštívili, to dělá. Kromě toho nebylo zvykem, aby ženy seděly u stolu u oběda, pokud jsou zde hosté. Navíc většina Romů žije v jakýchsi táborech, připomínajících ghetta. Dříve bylo nebezpečné vypravit se do těchto oblastí, a dokonce ani milice se do nich neodvažovala chodit. Nyní sem můžete jít svobodně, a někteří se na vás dokonce usmívají. Uprostřed tábora v Mukačevě stojí modlitebna, při bohoslužbách vždy plná. Avšak co se týká ekonomické situace, je většina Romů stále bez práce.

Pomoc pro Ukrajinu ze západních zemí

Kdykoli se dozvím, že křesťané ze Západu pomáhají křesťanům na Východě, hřeje mě to u srdce. Různých humanitárních aktivit existuje celá řada. Nebyl bych schopen je všechny vypsat, a tak se omezím pouze na to, co jsem sám zažil a při čem jsem z Boží milosti mohl pomáhat.

Diakonie při Radě Církve bratrské má velmi dlouhé kontakty s naší sesterskou církví v Holandsku. V roce 1992 navštívili naši zemi a nás hosté z Holandska, a měli tak možnost seznámit se s nouzí a potřebami věřících na Podkarpatské Rusi. Naše vyprávění u nich vzbudilo velkou pozornost a došlo k navázání kontaktů mezi Holandskem a Ukrajinou. Několikrát jsme společně Podkarpatskou Rus navštívili. Holandští bratři a sestry pomáhají materiálně i finančně dvěma kazatelským rodinám, alespoň dvakrát za rok vypravují dva kamiony kvalitního šatstva a podíleli se také finančně na stavbách modliteben.

Pomoc na Ukrajinu přichází také z Německa. Jeden z kazatelů Svobodné evangelické církve (*Freie evangelische Gemeinde*), bratr Karl Gerhard Köser, se jí věnuje na plný úvazek. Sám jsem měl možnost doprovázet tři bratry z této naší sesterské církve na Ukrajinu a do Běloruska.

Několikrát jsme se také navzájem navštívili s manželi Wolfgangem a Lisou Meyerovými z Erdhausenu v Německu, kteří prací v *misii Ukraine-Moldavien-Rumänien-Hilfe e. V. Verein für humanitäre und diakonische Zusammenarbeit* po léta pomáhají Ukrajině a dalším potřebným zemím.

Šestskrát jsem měl možnost doprovázet na Volyň bratry a sestry ze Švýcarska, kterých si vážím z několika důvodů. Jeden z nich je farmářem v horách a druhý pracuje jako dělník v továrně. Celý rok šetří, aby pak mohli jet do volyňského sboru v Kovlu. Žádná misie je nepodporuje a až na malé výjimky si téměř dva tisíce kilometrů dlouhou cestu sami financují. Pomáhají při výstavbě nové modlitebny, která má nahradit starou, již zchátralou budovu. Jezdívám s nimi jako průvodce a tlumočnick a pro všechny z nás bývají tyto návštěvy velkým povzbuzením.

Na Podkarpatskou Rus jsem také šestkrát jel s bratrem Ingulfem Diesenem z Norska a společně jsme se vypravili také do Kijeva. Tento bratr, někdejší předseda sesterské církve v Norsku a několikaletý ředitel tamního biblického semináře, je přítelem naší církve a osobně se známe téměř čtyřicet let. Po léta nás spojuje přátelství a Kristova láska. Jeho prostřednictvím přišla ze severu pomoc, a to nejen materiální, ale také v podobě možnosti studia pro jednoho bratra na biblické škole v Norsku. Tím se stal bratr, který nyní po dokončení studií působí v Lucku na Volyni, káže Slovo Boží a je vynikajícím pomocníkem a průvodcem hostů nejen z Norska, ale i z anglosaských zemí, protože mluví plynuje jak norsky, tak anglicky. Prospěšná byla také návštěva mladých lidí a studentů z Norska na Ukrajině, kteří zde zažili doslova kulturní šok.

Další setkání, která obohatila můj život

Na svých cestách na Východ i na Západ jsem se setkal s řadou osobností a lidí víry. O některých jsem již mluvil, některé ještě zmíním. I přesto to bude jen neúplný výběr, protože nelze vypsat všechna setkání, která na mě hluboce zapůsobila.

Setkal jsem se s bratrem Alexandrem Savčenkem z Mariupola u Azovského moře, v jedné osobě lékařem, spisovatelem, kazatelem a redaktorem křesťanského časopisu Protestant. Dodnes si neumím vysvětlit, jak všechny své činnosti zvládá. Je známý i za hranicemi. Navíc není zcela zdrav, protože před časem utrpěl vážný úraz.

Bratr Nikolaj Věličko působil a stále působí jako kazatel v Kijevě. Byl stále pod dohledem KGB, ale neohroženě sloužil ve sboru. Sám jsem byl přítomen na křestním shromáždění, které se uskutečnilo na jezeře za Kijevem ještě v době uvolňování totality v roce 1986. Na slavnost křtu se vypravil celý sbor. Hrála hudba, zpívali zpěváci a postupně přicházeli lidé z okolí, ať už zlákáni hudbou, nebo ze zvědavosti. Protože se s tím počítalo, bylo připraveno evangelizační slovo. A pak jsme prožili vzácnou chvíli, kdy prosil o odpuštění bývalý člen KGB. Odpověděl na výzvu, aby vystoupili ti, kdo by chtěli v pokání přijmout spasení v Pánu Ježíši Kristu. Onen muž prosil za odpuštění, že v minulosti škodil křesťanům a ničil Boží církve. Bratr Věličko na to reagoval slovy: „My odpouštíme, ale vy musíte Boha prosit, aby On vám odpustil.“ Muž poklekl do trávy, a jak uměl, prosil o odpuštění hříchů.

V sedmdesátých letech k nám přijela z Kovlu sestra Denisjuk s holčičkou. Tehdy jsme nemohli tušit, jak se bude její život dál utvářet. Nyní již několik let působí jako misionářka v severovýchodní části Sibiře na Čukotce. I v létě se zde teplota zřídka kdy pohybuje nad bodem mrazu. Čukčové nikdy neslyšeli evangelium a práce mezi nimi je náročná. Věří v různé dobré a zlé duchy a jejich náboženství se podobá pantheistickému pohledu na svět. I přesto zde vznikl zatím malý křesťanský sbor. Další nejbližší křesťanský sbor je v Jakutsku, ve vzdálenosti tisíc kilometrů. Jeden z věřících Čukčů měl tak velikou touhu zúčastnit se obecnství Božího lidu, že se pěšky vypravil na čtrnáctidenní cestu, spal venku ve sněhu v době, kdy teplota dosahovala čtyřiceti stupňů pod nulou. Jak nás tento prostý bratr zahanbuje!

I přes velmi nepříznivé podmínky se do této oblasti dostala také humanitární pomoc. Misijní společnost Světlo evangelia vypravila nákladní vůz s pomocí z města Mirnyj, vzdáleného osm tisíc kilometrů. Bratři tam jeli dva měsíce. Jednak kvůli velmi špatným cestám, jednak zastavovali a navštěvovali vesnice, aby v nich kázali lidem evangelium. Poté se na Čukotce zdrželi dvanáct dní. Denně konali shromáždění, organizovali besedy s lidmi a také s místním šamanem, čarodějem.

Je jasné, že pro misionáře z Evropy není život na Čukotce žádná idyla. Sestra Denisjuk často píše ve svých zprávách o zápasech a depresích a prosí o přímluvné modlitby.

Vzpomínám také na jednu z návštěv Podkarpatské Rusi v roce 2001. Jeli jsme tehdy autobusem navštívit Romy v Mukačevě, kde se konala již zmíněná konference sboru Církve živého Boha. Byli jsme s nimi domluveni, že zajistí ubytování pro dvacet dva lidí, ale ukázalo se, že nic nebylo zařízeno. Bylo již pozdní odpoledne, a tak jsme se rozhodovali, co budeme dělat. Nakonec jsme se rozjeli do nedaleké vesnice za jedním z bratrů, které jsme znali. Bratr i jeho manželka nás srdečně přivítali a ujistili nás, že se nemáme obávat, že všechno zařídí. Pak jsme pozorovali bratrovo konání. Objížděl s námi vesnici a u jednotlivých stavení zastavoval a oznamoval lidem, že k nim pošle hosty, aby připravili ubytování. Smáli jsme se, když zavolal na chlapce: „Řekni mamince, že budete mít na nocleh čtyři hosty.“ A jelo se dál. Říkali jsme si, že toto je možné jen na Východě. To my bychom se na všechno museli připravovat... Byla to pro nás názorná lekce pohostinství, jak se projevuje v této zemi.

Dvě služební a jedna poloslužební cesta do Sovětského svazu

Když se ve druhé polovině osmdesátých let začala situace v Sovětském svazu uvolňovat, záleželo tehdejší vládě na tom, aby se její postavení před světem zlepšilo. S tím souvisela i větší svoboda pro věřící, která se projevila také možností návštěv ze zahraničí. Zejména v Moskvě se střídaly delegace z celého světa.

Na oficiální návštěvu jsem jel do Sovětského svazu dvakrát, vždy jako tlumočník spolu s tříčlennou delegací v čele s tehdejším předsedou naší církve – kazatelem Janem Urbanem. Při naší první cestě jsme přijeli do Moskvy a pak pokračovali dál na jih. Navštívili jsme Jaltu na Krymu, kde se v únoru roku 1945 konala památná konference tří mocností – Sovětského svazu, Velké Británie s Spojených států. Zde se zrodil plán na rozdělení Evropy, které trvalo půl století. V Jaltě jsme navštívili sbor, jehož kazatelem je otec sedmnácti dětí. V ruských křesťanských rodinách, a zejména kazatelských, není výjimkou deset i dvanáct dětí.

Z Jalty jsme letěli do hlavního města Gruzie – Tbilisi. Zde nás mile překvapila vysoká kultura tohoto národa, jejich chrámy i pevnosti, hory i kámen. Zúčastnili jsme se několika shromáždění – v ruském, gruzinském i arménském jazyce. Nezapomenu na místo na břehu řeky Kury, kde byl roku 1867 pokřtěn bratr Nikita Voronin. Tato událost je dnes považována za počátek velkého duchovního probuzení v carském Rusku. Historikové říkají, že se ve druhé polovině devatenáctého století spojily v jeden mohutný tok tři „řeky“ – Gruzie společně s celým Kavkazem, Ukrajina a Petrohrad. Na Kavkazu vznikl první baptistický sbor v Rusku. Na Ukrajině došlo k duchovnímu probuzení pod vlivem německých kolonistů, kteří se mohli narozdíl od ruských a ukrajinských obyvatel svobodně scházet k bohoslužbám. Mezi prvními uvěřil bratr Ratušnyj, který kázal evangelium všude, kde se naskytla příležitost. A duchovní probuzení se nedalo zastavit. S tvrdým protivenstvím se bratři setkali, jakmile začali křtít ponořením. Do Petrohradu přišlo

probuzení prostřednictvím anglické evangelizační práce mezi ruskou šlechtou. Když jsme stáli s bratřími v Tbilisi na břehu Kury, děkovali jsme za statečného Voronina i za další, kteří vešli do historie jako šířitelé evangelia v Rusku.

Naše druhá oficiální cesta vedla do Moskvy, dál do Alma-Aty, hlavního města Kazachstánu, a do Taškentu, hlavního města Uzbekistánu. Podle legendy pocházel prý z této země starozákonní Job. V Bibli skutečně čteme, že pocházel ze země Uz. Čím více jsme pokračovali na východ, tím více jsme se setkávali s muslimským světem. Když jsme přijeli do jednoho z center islámu, do orientálního Samarkandu, malou modlitebnu baptistické církve jsme našli krčící se v zapadlé ulici na okraji města. Při pohledu na posluchače jsme pochopili, že nemůžeme použít připravené náročné kázání, ale že tito lidé potřebují jednoduché evangelium, osobní svědectví a povzbuzení. Tak jak to uměl apoštol Pavel.

A pak opět Moskva a Praha-Ruzyně a vděčnost v srdci za dar návštěvy bratří a sester ve střední Asii.

Nemohu se ještě nezmínit o zvláštní poloslužební cestě do Běloruska v létě roku 1989. Bratr kazatel Jan Urban velmi toužil navštívit svého přítele, kazatele v Minsku a současně staršího presbytera pro celé Bělorusko, bratra Ivana Bukatého. Spolu s námi jel také vnuk bratra Urbana, bratr Jan Asszonyi, který tehdy studoval na bohoslovecké fakultě v Praze. Sloužili jsme ve sboru a také jsme navštívili památník genocidy hitlerovské agrese v roce 1941 proti sovětskému obyvatelstvu ve vesnici Chatyň. Je zde vypsán seznam vesnic a měst, která Němci srovnali se zemí a v nichž většinu obyvatelstva vyvraždili. Ovšem Chatyň nám stále připomínal jiné místo v blízkosti Smolenska, a sice Katyň, kde bylo vyvražděno několik tisíc polských důstojníků, kteří se dostali do zajetí na podzim roku 1939, kdy Sovětský svaz obsadil polské území na východ od řeky Bug. Nebyl to pokus zmást veřejné mínění? Sověti totiž až do dob Gorbačova svalovali vinu za tento zločin na Němce.

Navštívili jsme také Leningrad, dnešní St. Peterburg, se sídlem ruských carů - Petrodvorcem, který si v ničem nezádá s francouzskými Versaillesmi. Jelikož jsme neměli přímý letecký spoj do Prahy, letěli jsme přes východní Berlín a setkali se s vedoucími bratřími naší sesterské církve. Přímo ve vzduchu bylo cítit velké politické napětí a bratři svorně říkali, že se něco musí stát. A stalo se. Totalitní vlády ve východoevropských státech padly.

Bratr kazatel Asszonyi dostudoval, stal se kazatelem sboru v Praze na Žižkově, působil určitou dobu jako vojenský kaplan v bývalé Jugoslávii a v březnu roku 2003 byl zvolen za správce sboru v Brně na Kounicově 15 s nástupem do funkce v létě 2004. Kdykoli se setkáme, vždycky na tuto cestu vzpomínáme.

Dvě cesty do Spojených států amerických

Někteří z našich blízkých přátel v bývalém Sovětském svazu se po pádu komunismu rozhodli pro emigraci na Západ. V dobách nesnadných jsme jim pomáhali, jak jsme mohli. I nás několikrát navštívili. A pak se otevřely hranice a my s manželkou jsme byli roku 1998 pozváni mezi ruské a ukrajinské věřící do Kalifornie. Nakonec se mnou letěl nejmladší syn Konrad.

Nelze vypsat všechna setkání, která jsme tehdy prožili. Setkali jsme se nejen s ruskými bratřími a sestrami, kteří do Spojených států emigrovali, ale také s těmi, kteří v Americe myslí na ty nejpotřebnější a snaží se jim pomáhat. Potěšilo mě, když jsem se dověděl o starším manželském páru, který ze svého důchodu odkládá každý měsíc víc než desetinu a pomáhá při stavbě modlitebny na Ukrajině.

Naše první cesta vedla do Los Angeles, kde v důsledku stále trvajících barrier nejen jazykových, ale i v chápání životního stylu křesťana vznikly samostatné rusko-ukrajinské sbory.

Navštívili jsme také město Santa Barbara na břehu Tichého oceánu. Setkali jsme se zde se sestrou Věrou Kušnír, dcerou zakladatele americko-evropské misie Bethel Leona Rosenberga. Tento muž se narodil v carském Rusku v ortodoxní židovské rodině, uvěřil v Pána Ježíše a založil první mesiánský sbor na světě. Avšak jeho cesta ke světlu evangelia a pak za Kristem byla lemována velkým utrpením.

Zvláštním zážitkem se stala bohoslužba bratra Louise Palaua, který roku 1990 navštívil také Brno a při jeho evangelizačním kázání se pro Pána rozhodl náš nejmladší syn Konrad. Protože bratr Palau pochází z Argentiny, mluví plynule také španělsky. A tak hned po anglických bohoslužbách následovalo shromáždění ve španělštině, především pro španělsky mluvící dělníky z Mexika.

Na zpáteční cestě jsme měli možnost pobýt několik dnů v Minnesotě v Minneapolis, sídle Americké asociace Billy Grahama.

Navštívili jsme také tábor dorostu a mládeže nedaleko kanadských hranic, umístěný v divočině, kde ještě volně žijí medvědi. Prostá ubytování, bez elektřiny, bez telefonu, daleko od civilizace. Sbory se velmi snaží podchytit mládež a dorost, protože svodů a nebezpečí ze světa je všude velmi mnoho.

Ve městě Syrakuse jsem měl přítele, bratra v Kristu, kterému v padesátých letech hrozilo zatčení. Nelegálně se jemu a jeho manželce podařilo prchnout nejprve do západního Německa a potom dál do Spojených států. Ve svém životě jsem nikdy předtím neviděl v soukromém bytě tolik knih jako u něho.

Pokusil jsem se také vyhledat sestru Christinu Selody, rodnou sestru Marie Selody, která působila před druhou světovou válkou řadu let jako misionářka na Podkarpatské Rusi, kde se hluboce vepsala do srdcí mnohých. Kromě jiných činností založila také domov pro sirotky. S příchodem komunistické vlády však byl její dům zkonfiskován a na dlouhá léta do něho byla umístěna základní škola. Protože budova chátrala, byla škola později z bezpečnostních důvodů úřady zrušena. Po pádu komunismu chtěli bratří budovu zrekonstruovat, ale neměli k tomu finanční

prostředky. Když jsem se se sestrou Christinou Selody setkal v Ashfordu a vyprávěl jí, jak se žije na Ukrajině a řekl, že mám knížku od její rodné sestry, přímo zářila radostí a aniž bych se zmínil o penězích, ona sama otevřela toto téma. Nakonec mně – neznámému – dala několik tisíc amerických dolarů. Hned po návratu domů jsem jel s penězi na Ukrajinu. Radost bratří byla nesmírná.

Když jsem měl o rok později možnost navštívit Spojené státy ještě jednou, poslala sestra peníze znovu. Nyní je již rekonstrukce stavby dokončena a začalo fungovat nové středisko pro mládež.

Svou druhou cestu do Spojených států jsem tedy uskutečnil v roce 1999, a to jako odpověď na pozvání na konferenci v Ashfordu. Konference se zúčastnili bratři a sestry ze Spojených států a Kanady, ale také emigranti, kteří do těchto zemí přišli z Ruska a Ukrajiny. Vyslechli jsme řadu přednášek a informací ze života sborů za Atlantikem, ale prostor byl vyčleněn i pro bratry z Východu. Sám jsem měl možnost promluvit o humanitárních aktivitách. Předemnou měl svědectví bratr z Moldávie, který na úvod řekl, že byl sedmnáct let v biblickém semináři. Udělal pomlku a pak dodal, že to bylo na Sibiři. S takovou pokorou a vděčností Pánu Bohu vzpomínají mnozí bratři na léta strávená v komunistických táborech nucených prací a ve věznicích. I tento bratr měl později možnost navštívit náš sbor v Brně.

Tehdy jsem ve Spojených státech navštívil také Chicago, New York, Floridu. Setkal jsem s přáteli, kteří k nám kdysi jezdili, ale i s kazateli, kteří přijeli z Evropy na studijní pobyt do biblických škol. A mnohá setkání jsem ani nepředpokládal. Zdálo se mi, že svět je jednou velkou vesnicí.

Nemohu se ještě nezmínit o jedné závažné věci, a to o otázce, proč tolik věřících rodin z bývalého Sovětského svazu emigrovalo do Spojených států v době, kdy Gorbačovova přestavba přinesla i plnou náboženskou svobodu. Osobně nevím, kolik takových rodin odešlo, ale pravděpodobně to bude několik tisíc. A to i rodin kazatelů a starších presbyterů. Když se na celou věc podíváme, zákonitě se v nás rodí myšlenka, jak je to možné. Proč nezůstali ve své zemi, kde je dnes velká žeň, kterou zaseli mučedníci Církve Kristovy? Kdysi se říkalo, že krev mučedníků je semenem církve. Schází pouze malý krůček k tomu, abychom je odsuzovali a kritizovali, ale v životě není nic černobílé.

Jeden z bratří, který byl po léta v žalářích mě prosil, abychom je v Evropě neodsuzovali. Řekl mi doslova: „Z milosti Boží jsem směl celá léta sloužit svému Pánu a žalář jsem považoval za součást svého života. Nyní jsem již starý a doma jsem neměl žádný důchod, protože jsem nebyl nikde zaměstnán, ale byl jsem kazatelem a vězněm. Jsem nemocný. Když mně bratři navrhli, abych přijel do Spojených států, po těžkém zápase víry jsem se rozhodl pro emigraci.“

Je jasné, že ne u všech byla stejná motivace. Někteří sem jeli z jiných, známých pohnutek. Řada z nich toho lituje, zejména otcové rodin, jejichž děti odešly do světa a opustily

obecenství sborů. Ale jak bychom mohli soudit my? Nikdy bych nemohl zvednout kritický hlas, protože na to nemám právo a nevím, jak bych se já sám zachoval v podobné situaci.

Přenechme souzení Pánu, který si může i jejich odchod použít. Mezi emigranty patří i bratr Josif Bondarenko, který přijel do zámoří v roce 1998. Sbor, ve kterém nyní slouží, roste a téměř v každém shromáždění někdo uvěří, a to i Američané, na které působí způsob služby ve sborech ruských a ukrajinských. Bůh jednou všechno zhodnotí.

Ohlédnutí za životem

Dívám se zpět na svůj život. Již dávno jsem překročil první hranici života podle Žalmu 90. Narodil jsem se prahu velké hospodářské krize 20. století v roce 1929. Pamatuji na pohřeb Jozefa Pilsudského, zakladatele polského státu po první světové válce, v roce 1935 i na pohřeb československého prezidenta T. G. Masaryka v září 1937. 30. září 1938 byla část Těšínska připojena k Polsku. První den druhé světové války si pamatuji, jako by to bylo včera. Velmi jsem se těšil na konec války. Psal se rok 1948. Únorové události se přehnaly přes naši zemi a já jsem začal chápat, co pro ni budou znamenat. V roce 1968 invaze sovětských a „zpřátelených“ vojsk do bývalého Československa. V roce 1989 veliké historické události, kdy byla zlomena moc komunismu v naší zemi, volby prezidenta Václava Havla a volba prezidenta Václava Klause v roce 2003. Nepatřím mezi nejstarší občany v našem státě, a proto si nemohu pamatovat první světovou válku, ale těch převratů nebylo málo, jak jsem je směl během svého života prožít.

Dívám se i jinak na svůj život a v duchu klekám na kolena před Boží svatostí a nemohu nezpomenout také na život své maminky v krajině, pro dnešní generaci nepochopitelné chudobě. O tom jsem se již dříve zmínil. „Cožpak Bůh nevyvolil chudáky tohoto světa, aby byli bohatí ve víře?“ (Jakubova epistola 2,5a) Brány Božího království jsou jistě otevřené i pro zámožné, aby byli bohatí ve víře a ze svých statků také pomáhali v šíření radostné zprávy, vzácného evangelia Ježíše Krista. Moje babička (maminka mojí maminky) se dožila 97 let. Neuměla psát, ale číst ano. Četla celý svůj život pouze Bibli a evangelický kancionál.

Klekám před majestátem svého osobního Spasitele Pána Ježíše Krista. Děkuji za Jeho smrt a zmrtvýchvstání, za slavné povolání na cestu víry a později na cestu služby. Nejsem hoden vší dobroty a lásky Boží!

Když jsem psal několik črtů ze svého života, myslel jsem v první řadě na své nejbližší - manželku, syny s rodinami a vnoučata. Děkuji Pánu, že jsme s manželkou mohli tolik let kráčet spolu životem a sloužit Králi králů. Za tento Boží dar děkuji. Dožijeme se zlaté svatby?

Možná, že mé skromné zkušenosti někomu budou k užitku, a proto bych rád připomněl několik biblických zásad. Celkem jedenáctkrát jsem byl volán církví na určité místo a vždycky jsme s manželkou řekli ano. Hned po svatbě jsme se rozhodli, že budeme pravidelně oddělovat pro Boží

království desátky. Otevřeli jsme náš byt pro hosty, protože jsme se báli, abychom nepřišli o vzácnou návštěvu andělů (viz ep. k Židům 13, 1-2)

Nepopírám, že jsem kus srdce nechal na Východě. Duchovně jsem získal nemálo skrze kontakty se sbory a jednotlivci. Zde jsem také získával řadu motivací pro další práci. Jsem velmi věčný, že nyní v naší zemi působí řada nadací a organizací, které pomáhají různým způsobem těm, kteří mají méně než my. Jistě bych nedokázal vyjmenovat všechny aktivity, které v průběhu let narůstaly. I naše církve se snažila v minulých letech sbírat šatstvo a finanční prostředky pro humanitární pomoc. Zejména to byl brněnský sbor na Kounicově 15. Již třikrát zorganizoval Diakonský odbor při Radě Církve bratrské balíčkovou akci pod heslem Vánoční radost pro Ukrajinu. Začátkem roku 2003 jsem měl možnost se jako člen „posádky“ kamionu cesty na Ukrajinu zúčastnit.

V mém rodném kraji, na Těšínsku, se velmi snaží pomáhat Slezská diakonie, která si získala dobré jméno. Naše sbory jsou v této oblasti velmi aktivní, zejména sbor v Českém Těšíně. 1. dubna 2003 byla založena další nadace – Těšínské Slezsko pro Podkarpatskou Rus se sídlem v Českém Těšíně.

Několikrát se mne ptali přátelé ze západních zemí, kdo bude mým nástupcem. To jsem nemohl vědět, ale Pán bez mého přičinění vzbudil v tolika bratřích touhu pomáhat chudým, že se moje srdce velmi raduje. Také si uvědomuji, že se Pán postará o své dílo, a to platí na všech úsecích Božího království, a že my, malí lidé, nejsme nepostradatelní. Po nás přichází lepší pracovníci, než jsme byli my.

Nejsem hoden veškerého milosrdenství a vsí Boží věrnosti. Svého Pána prosím o odpuštění za všechny okamžiky, kdy jsem nebyl dost věrný, důsledný a obětavý. Máme pouze jeden život. Co se stalo nedobrého, nelze odstát. Věřím však v odpuštění vin a hříchů. Modlím se za všechny nejbližší: za manželku, syny, snachy, vnoučata. Náš cíl je věčná sláva v přítomnosti toho, který za nás zemřel a vstal z mrtvých, Pána Ježíše Krista, mého osobního Spasitele.

Je možné, že těch několik ohlédnutí na můj život bude číst někdo, koho jsem neměl dost rád, koho jsem zarmoutil a i jinak mu nebyl příkladem. A tak ho prosím o odpuštění.

Jednou byl tázán veliký kazatel evangelia Spurgeon, co čeká, až bude stát před trůnem Nejvyššího a Spravedlivého Soudce. Odpověděl velmi stručně: „Čekám milost.“ Tazatel si myslel, že odpověď bude asi taková: „Samozřejmě korunu života!“ Jistě, ta byla pro něho také odložena. Já chci patřit mezi ty, kteří čekají na milost, protože všechno je milost – od kolébky až po hrob, ale i za hrobem.

stanislav.heczko@cb.cz